

1 Mayıs Üzerine Yazı Seçkisi

İçindekiler

1 Mayıs Anarşistlerin Kavgasıdır!	5
1 Mayıs'ın Tarihi: 1886'da Haymarket'te Alevlenen Kıvılcım	9
George Engel	10
Samuel Fielden	11
Adolph Fischer	13
Louis Lingg	14
Oscar Neebe	17
Albert Parsons	18
Michael Schwab	22
August Spies	24
“Amerikan Rüyası”	26
Kara Enternasyonal ABD'de	27
Günde 8 Saat	28
McCormick'te Polisler ve Pinkertonlar “Görev” Başında	30
Haymarket Mitingi	31
Haymarket Sonrası Sıkıyönetim	33
Katledilen Yoldaşlar	34
Tüm Dünyada 1 Mayıs İşçi Mücadele Günü	36

Chicago Olaylarının Tarihi	38
Chicago	39
Polis Saldırısı	40
Bomba	41
Dava	42
Sahte Jüri	42
Hüküm Veriliyor	43
Özür	43
Devrimci Politika	44

İşçi-Patron Kavgasının Anarşist Kökeni 1 Mayıs 1886	47
--	-----------

Tarihten Günümüze 1 Mayıs'lar	51
1 Mayıs'ın Antik Kökenleri	53
İşçi Patron Kavgasında 1 Mayıs'lar; Katliamlar, Direnişler, Eylemler	54
Haymarket'ten Sonra İlk 1 Mayıs: Mücadele Günü Mü Bayram Mı?	55
1 Mayıs 1891 Emma Goldman'ın Sosyalistlere Karşı Kavgası	56
1894 Bituminous Taşkömürü Madencileri Grevi	57
Coğrafyamızda İlk 1 Mayıs'lar	58
25 Mart 1911 Triangle Shirwaist Katliamı	59
1977 Taksim Kanlı 1 Mayıs	60
1998 Londra Eylemciler Sokakları Geri Alıyor	61
Tarihten Günümüze 1 Mayıs'ta İşçilerin Özgürlüğü İçin Mücadeleye!	62

**Uluslararası Çalışan Halklar Birliği-
nin Manifestosu**

64

1 Mayıs Anarşistlerin Kavgasıdır!

Karala Dergisi

24.04.2019

Dünyada ezilenlerin mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs, yaşadığımız topraklarda “işçi bayramı” ve Taksim ekseninde gündem oldu. 1886’da Amerika’daki Haymarket eylemlerinden 1977’de 34 işçi ve devrimcinin yaşamını yitirdiği Taksim 1 Mayıs’ına; işçilerin katliamcı devletlere ve kapitalizme karşı mücadele günü olan 1 Mayıs, bugünü bayram olarak görenler ve kutlayanlar için büyük bir tezatlık oluşturmaktadır.

Bayram, birbirinden farklı pek çok dilde kökenini bulabileceğimiz bir sözcük. Türkçe’de “bay/may” kökünden türeyen bayram, zenginlik, yücelik ve kutluluk bildirir. İran dillerinde ise patiram olarak geçen sözcük, “pati” geri, tekrar ve “rāma” sükûn, barış ve mutluluk anlamlarına gelir. Arapça karşılığı “iyd” olan sözcüğün aslı tekrar dönmek anlamına gelen “avd”dir. Sözcük her ne kadar sevinçlerin ve

kederlerin yıl dönümlerini ifade etse de genel olarak mutlu günlerin kutlandığı günler için kullanılmıştır. Yukarıda ve-rilenlere göre bayram sözcüğü kutlamayı gerektiren, sevinç bildiren günlere atfedilir.

Coğrafyamızda 1 Mayıslar yıllardır “işçi bayramı” olarak anılıp kutlansa da 1 Mayıs’ın tarihine tekrar bakılıp 1 Ma-yıs’ın ne anlama geldiği tekrar değerlendirilmelidir.

1856’da Avustralya Melbourne’de taş ve inşaat işçileri ilk kez 8 saatlik iş günü talebiyle eylem gerçekleştirmişken, otuz yıl sonra Amerika’da 1886 yılının 1 Mayıs’ından iti-baren işçiler, günde 12 saati geçen çalışma sürelerine karşı günlük 8 saatlik çalışma için iş bırakıp eylemler düzenlemiştir. Grev ve gösteriler 1 Mayıs’ı izleyen günlerde de devam etmiş ve Haymarket meydanında patlayan bombanın ar-dından işçilere yönelik geniş çapta tutuklamalar başlamış-tı ve bombanın sorumluları olarak dört anarşist işçi idam edilmişti.

Devlet tarafından gerçekleştirilen bu katliamın ardından 1889’da Amerika’da sendikalar ve örgütler her 1 Mayıs’ta gösteri ve eylemlerin gerçekleşmesini kararlaştırmıştı. Gü-nümüzde de 1 Mayıs dünya genelinde “International Labo-urs Day” ve “May Day” olarak anılmaya devam etmekte.

Ezilenlerin direniş günü olan 1 Mayıs, devletler tarafın-dan kutlamalara ve törenlere sıkıştırılıp devletlerin resmi ideolojisine eklenmeye çalışıldı. İşçilerin öz örgütlülük-leriyle kendiliğinden başlattığı, büyük bedeller ödeyerek sürdürdüğü mücadeleler, taşıdıkları anlamların aksine res-mi kurumlar tarafından kendi çıkarları için kullanılmak üzere tekrardan üretilmeye ve tanımlanmaya başlandı. Bu gibi amaçlarla SSCB, Kuzey Kore ve Çin gibi devletlerde 1 Mayıs resmi tatil ilan edilip büyük tören ve geçitlerle kutlanmıştı. Ayrıca pek çok “demokratik” devlette liberal

demokrasinin “özgürlükçülüğü” ile işçilere tatiller ve kutlamalar bahşedilmişti! İşte o “demokratik” devletlerden biri olan T.C’de ise kuruluşunun ilk yılında, 1923’te 1 Mayıs resmi tatil ilan edilmiş, işçi bayramı olarak kabul edilmişti. Kimi yıllarda yasaklanıp kimi yıllarda izin verilen 1 Mayıs’a 1935 yılında adında iş, emek veya işçi kelimesi geçmeyen bir şekilde “Bahar ve Çiçek Bayramı” adı verilmiş ve ücretsiz tatil günü haline getirilmişti. 2010, 2011 ve 2012 yıllarından sonra T.C devleti 1 Mayıs’ın bayram ve şölen gibi kutlanması dileklerini ileterek tekrar Taksim Meydanı’nı ezilenlere kapattı.

Adaletsizliklere karşı direnen ve örgütlenen işçilere karşı devletler, sermaye sahiplerinin yanında yer alarak hiçbir zaman saldırmaktan ve katletmekten geri durmamıştır. Yaşadığımız topraklarda da bu katliamlar 1965’te Kozlu’da, 1970’te 15-16 Haziran işçi direnişlerinde, 1977’de Taksim’de ve 1996’da Kadıköy’de olduğu gibi pek çok kez kendini göstermiştir. Bu uğurda onlarca, yüzlerce yaşam yitmiştir. Yaşadığımız son yıllarda Soma, Ermenek ve Torunlar’da yaşanan işçi katliamlarında patronlarla işbirliği halinde katilleri kollayan devlet, yüzlerce işçinin katledilmesinin sorumlusu olmuştur. Ayrıca devletin kolluk güçlerinin ve makam korumalarının, besledikleri kin ve nefretle işçi ailelerine atılan tekmeler, adliye ve toplantı salonlarında ailelere yapılan saldırılar hafızalarımızda canlılığını korumaktadır.

Bahsedildiği gibi yaşadığımız topraklarda ve tüm dünyada devletler ve şirketler işçileri sömürmeye ve katletmeye devam ederken 1 Mayıs’ı bayram kelimesi ile yani sevinç, mutluluk ve huzur günü ile nitelendirmek mücadelenin kendisiyle çelişkiye yol açmaktadır.

1 Mayıs, tarihsel bağlamıyla birlikte, işçi sınıfı için bir bayram olmanın aksine, mücadele ve kavga günüdür. Aynı zamanda tüm ezilenlerin dayanışma günü olarak nitelendirilmelidir. Bu dayanışma işçilerin devletlere ve kapitalizme karşı verdiği mücadelenin bir parçasıdır da aynı zamanda. Vurgulanan tüm yönleriyle 1 Mayıs devletlerin tüm katliamlarına, saldırılarına; kapitalizmin bitmek bilmez kar hırsı ve sömürüsüne karşı 1886'da Haymarket'ten bugüne isyanın, direnişin ve kavganın günü olmuştur. Ezilenlerin kavga günü olan 1 Mayıs; devletlerin bayram ilan ederek içini boşalttığı sevinç gösterileri olarak değil öz örgütlü bir şekilde direnişin, kavganın, mücadelenin sürdürüldüğü gün olmaya devam edecektir.

01.05.2021 tarihinde <https://karala.org/posts/mayis-anarsistlerin-kavgasidir/> 'den alındı.

1 Mayıs'ın Tarihi: 1886'da Haymarket'te Alevlenen Kıvılcım

Şamil Parlak - Furkan Çelik

29.04.2020

George Engel

1836 yılında Almanya'nın Cassel kentinde doğdu. Annesini ve babasını küçük yaşta kaybetti. Önce bir ayakkabıcıda çırak olarak çalıştı. 14 yaşındayken Amerika'ya giden gemileri duyduğunda "Amerikan Rüyası" onun için bir umut olmuştu ama 14 yaşındaki hayalini ancak 37 yaşında geldiğinde gerçekleştirebilecekti. 1873 yılının 8 Ocak günü Philadelphia Limanı'na ayak basmış, sonrasında bir şeker rafinerisinde işe girmişti. Hasta olduğu için 1 yıl çalışmamış ve beş parasız, kalacak bir yeri olmadan sokaklarda kalmıştı. İşte o zaman "Amerikan Rüyası" binlerce göçmen gibi Engel için de bir kabusu dönüşmüştü... Çalışmak için Chicago'ya giden ve burada bir vagon üretim fabrikasında işe giren Engel'in eline "Der Vorbote" (Haberci) gazetesi geçer. Bu gazete ile ilk kez patron-işçi kavgasında taraf olmayı seçen Engel ilk başta seçimler yolu ile işçilerin sözlerini dile getirebileceğini düşünür. Fakat kısa zamanda patronların seçimlere nasıl müdahale ettiğini ve şehrin en küçük kasabasından en büyük eyaletine kadar, seçimlerin hile içinde yapıldığını gören Engel'in fikirleri değişmeye başlar. Böylece IWPA'nın (Uluslararası İşçi Halklarının Birliği) bir toplantısına katılır ve Kara Enternasyonel'in Chicago şubesinde örgütlenme çalışması yapmaya başlar. 1876 yılında bir oyuncakçı dükkanı açarak yaşamını devam ettirir. "Günde 8 Saat Çalışma Süresi" için verilen mücadelede de aktif bir şekilde

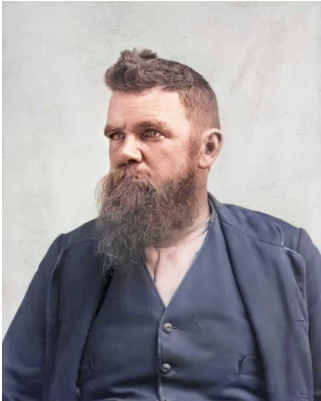

yer alan Engel, 3 Mayıs günü McCormick Fabrikası önünde gerçekleştirilen grevde, polisin Pinkertonlar ile birlikte işçilere saldırdığı sırada sırtına yediği sopayı unutmayacaktır. Haymarket duruşmalarında yoldaşlarına şöyle seslendi Engel:

“İşçi sınıfına sesleniyorum! Artık bizlere açık bırakılan hiçbir uzun yola ve oy sandıklarına inanmıyorum. Zamani geldiğinde, halkın yükünü dayanılmaz hale getiren yollar ve araçlar üzerine düşünün. Bizim suçumuz budur. Biz insanların kapitalizme karşı mücadelede kendilerini özgürleştirme yollarını ve araçlarını ortaya koyduk. Anarşizm bu yüzden her devlet tarafından nefret ve zulüm görüyor.”

11 Kasım 1887 yılında asılarak katledilmesinden önce yazdığı son mektubunda Engel, *“Onlar işçi örgütlenmelerini yasaklayacak, mitinglerimizi dağıtacaklardır. Hapishaneleri işçi mücadelesi verenlerle doldurup sonra onları asacaklardır. Bu da işçilerin eziyetçilere karşı şiddet eylemlerini açığa çıkaracaktır. Ve hiç şüphem yok ki büyük savaş yakında patlak verecektir. Bu yüzden tüm çalışanlar birleşmeli ve son savaşa hazırlanmalıdırlar”* diye yazmıştı. İdam sehпасına çıkmadan son sözleri *“Yaşasın Anarşizm!”* oldu.

Samuel Fielden

1847 yılında İngiltere'nin Lancashire ile Yorkshire şehirleri arasındaki bir kasabada doğdu. 8 yaşındayken ailesinin de çalıştığı pamuk dokuma fabrikasında çalışmaya başladı. Yıllarca İngiltere'de çalışan Fielden, 21 yaşına

geldiğinde Amerika'ya gitme kararı aldı. Fielden 1868'de New York'a ayak bastığında cebinde sadece 3 sterlini vardı. İlk olarak bir şapka fabrikasında işe girmiş ancak ücretler çok düşük olduğu

için 2 gün sonra işten ayrılmıştı. Burada da dokuma atölyelerinde, demir yolu ve park yapım işlerinde çalıştıktan sonra Chicago'ya geçen Fielden işçiler arasında sürekli IWPA'yı duyuyordu. Sonrasında IWPA'nın düzenlediği konuşmalara gitmeye başladı. Bu konuşmalarda zaman zaman Fielden'da kürsüye çıkarak konuşma yapıyordu. 2 Mayıs günü Fielden'de McCormick Fabrikası önündeki eylemlerde yer almıştı ancak burada konuşmacı değildi. 4 Mayıs günü önce August Spies, ardından Albert Parsons Haymarket Meydanı'nda işçilere seslendikten sonra kürsüye Samuel Fielden çıkarak konuşmasını gerçekleştirmişti. Konuşmasının sonlarına doğru geldiğinde polislerin işçilere yöneldiğini görmüştü, polis şefi John Bonfield'in işçilere "Dağılın!" diye bağırdığını görmüş, kürsüden yavaşça aşağı inmişti. Bu sırada patlama ve silah sesleri duyulmaya başlamıştı. Samuel Fielden da bir polis tarafından bacağından vurulmuş ve yaralı bir şekilde meydandan uzaklaşmıştı. Samuel Fielden, bir gün sonra yakalanarak Haymarket Mitingi'nden dolayı mahkemeye çıkarıldı.

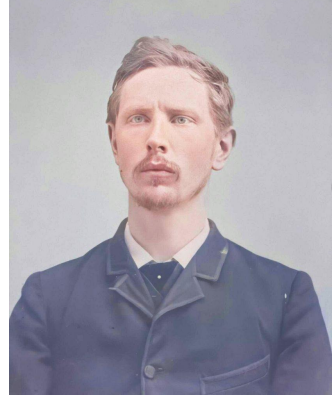
"Burada anarşizm için yargılananlara, tanık kürsüsünden devrimci olup olmadıkları soruldu. Genellikle entelektüel insanlar arasında devrimci olmak pek suç sayılmaz. Ama bir devrimci fakirse, bu suçtur!"

Samuel Fielden 15 sene hapis cezası aldı. 1893 yılında ise Illinois Valisi tarafından Oscar Neebe ve Michael Schwab

ile birlikte haklarındaki suçlamalar düşürülerek serbest bırakıldı. 7 Şubat 1922 Orlando'da yaşamını yitirdi.

Adolph Fischer

1858 yılında Almanya'nın Bremen kentinde doğdu. 8,5 yıl Bremen'de okuduktan sonra 15 yaşında ABD'ye gitti. Yeni kıtaya gelir gelmez matbaalarda çırak olarak çalışan Fischer, sonrasında matbaa makinalarında dizgici olarak çalıştı. 1883'de Chicago'ya gelen Fischer burada Arbeiter Zeitung'un (İşçi Gazetesi) dizgicisi olarak yaşamını sürdürdü. IWPA'nın yanı sıra işçi öz savunma örgütlerinin de içerisinde

yer aldı. Haymarket Mitingi sonrasında yazdığı mektupta:

“Kapitalistler 8 saatlik çalışma süresini kabul etmektense milyonlarca dolar kaybetmeyi göze alırlar. Oysaki toplumsal sorunun çözümü barışçıl olsaydı buna en çok sevinen anarşistler olurdu.” diye yazmış ve *“Bu kıtada köleliğin kaldırılması için korkunç savaşlar oldu, Avrupa'da reformlar bile hiçbir zaman silah gücü olmadan gerçekleştirilmedi.”*, *“Uzakta bulutlar görünüyorsa arkadaşşıma şemsiye taşımasını tavsiye ederim bu yüzden ıslanmayacaktır. Ama yağmurun sebebi ben miyim? Hayır! Öyleyse açıkça söylemeliyim ki bu ücretli köleler kapitalist esaretten ancak silah gücü ile çıkabilirler.”* diye eklemişti. Fischer, Haymarket Mitingi sırasında kürsünün hemen yanında duruyordu. Yağmur

başlamıştı, Samuel Fielden'in konuşmasının sonu gelmişti. Fischer kürsünün arkasında bulunan dükkanın içerisine girdiği sırada polis saldırıya geçmiş ve o sırada bomba atılmış, silah sesleri duyulmuştu. Saldırı sonrası dükkandan çıkan Fischer detayları ertesi gün gazetede öğrenmiş ve her zamanki gibi sabah erkenden Arbeiter Zeitung ofisine gittiğinde tutuklanmıştı.

Mahkeme heyetine şöyle seslendi:

“Burada cinayetten yargılandım ama anarşizmden hüküm giydim. Anarşist olduğum için mahkum edildim. Eğer egemen sınıflar bizi asarak, birkaç anarşisti asarak anarşizmi ezebileceklerini düşünürlerse fena yanılırlar. Anarşistler, ilkelerini yaşamlarından daha çok severler. Anarşistler, düşünceleri için ölmeye her zaman hazırdır.”

Fischer 11 Kasım 1887'de, asılmadan önce yazdığı son mektupta *“Kapitalist basının kiralanmış editörleri gibi gerçekleri yok etmek için para ödenen profesyonel yalancuları ikna etmenin imkansız olduğunu biliyorum. Ancak emek dergilerinin editörlerine ve tüm dürüst ve zeki emekçilere, kapitalist basının anarşizm doktrinlerine karşı gülünç tutumunu taklit etmemelerini -çünkü bugüne kadar durum böyle oldu- ve anarşizmi kapsamlı bir çalışma nesnesi haline getirmelerini diliyorum”* diyecekti. İdam sehпасına çıkmadan son sözleri *“Yaşasın Anarşizm!”* oldu.

Louis Lingg

1867 yılında Almanya'nın Mannheim kentinde doğdu. Babası gibi ilk önce kereste atölyesinde çalıştıktan sonra Bern'e geçti. İsviç-

re'de iki farklı şehirde işçi derneklerine katılan Lingg, bu derneklerde sosyal demokratlarla anarşistlerin fikirsel tartışmalarını gördü ve anarşistlerin propagandalarından etkilendi. O sıralar Almanya'da 3 yıl olan zorunlu askerlikten kaçan Lingg, bir şehirde uzun süre kalamıyordu. Bu süreçte birçok farklı örgütlenmeyle

temas kurma imkanı bulan Lingg, bu dönemleri ve sosyal demokratlarla yaşanan fikirsel tartışmaları şöyle anlatıyor:

“Örgütlü hayatımın bu döneminde deneyimlerim bana merkezi bir örgütte temsili bir sistemle tüm güç ve faaliyetlerin azınlığın elinde toplandığını ve bu yüzden bu otoriter örgütlenmelerin, işçiler kitlesel bir şekilde örgütlendiğinde bile yetersiz, kayıtsız, yolsuzluğa ve aptal olmaya meyilli olduğunu gösterdi.”

Devrimci faaliyetleri nedeniyle Zürih polisinin dikkatini çeken Lingg, çalıştığı bir iş yerinde patronu tarafından -asker kaçağı olması sebebiyle- polislere şikayet edilmekle de tehdit edilmişti. Lingg anarşist arkadaşlarıyla konuşup Amerika'ya gitmenin daha iyi bir fikir olduğuna karar verdi. 1885'te New York'a gitti ve oradan direk Chicago'ya geçti. Chicago'da marangoz olarak işe başlayan Lingg “Uluslararası Marangozlar ve Doğramacılar Birliği”ne katıldı. Yoğun iş saatlerinin sonunda Birliğe giderek işçilerin örgütlenmesi için konuşmalar yapıyor, fikirlerini savunuyor, diğer işçilerle tartışıyordu. İyi bir ajitasyoncu olarak işçi örgütlenmelerinde öne çıkınca Birlik adına “Merkezi İşçi Sendikası”na delege olarak seçildi. Marangozlar Birliği “günde 8 saat” şiarıyla örgütlenerek eylemlere tüm üyeleriyle kalabalık şe-

kilde katıldı. 3 Mayıs'taki McCormik Fabrikası önündeki saldırıda Lingg, polislerle karşı en ön safta çatışmış ve kafasına defalarca polis copu yemişti. Haymarket duruşmalarında mahkemeye açık açık meydan okuyordu Lingg:

“Size açıkça söylüyorum, ben şiddet yanlısıyım. Eğer bizim üstümüze top atarlarsa, biz de onlara karşı dinamit atarız. Ben bu düzenin düşmanıyım, açıkça söylüyorum; bütün gücümle, son nefesime kadar onunla savaşıcağım. Daha önce yüzbaşuya da söyledim, sözlerimin arkasındayım. Bize top atarsanız biz de size dinamit atarız.

Gülüyorsunuz! Belki artık dinamit atamayacağımı düşünüyorsunuz. Ama emin olun ki ölüme mutlu gidiyorum. Çünkü biliyorum ki bugüne kadar konuştuğum binlerce insan sözlerimi hatırlayacaktır. Ve bizi astığınız an onlar sizi bombalayacak.

Bu sebeple size sesleniyorum. Sizin düzeninizi tanımıyorum, zorba yasalarınızı, iktidarınızı, otoritenizi, tahakkümünüzü aşağılıyorum. Bu yüzden asın beni!”

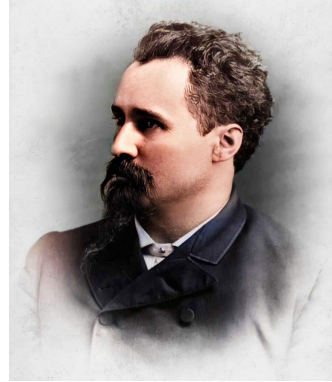
Lingg tutsak alındığı süreçte yazdığı son mektubunda şöyle diyordu “Şu anda demir parmaklıklar arasında hapsedildim ve sırf eğlence olsun diye bu “özgürlüğün ülkesi ve cesurların evi” üzerine düşünebilirim. Neyse ki burada hala bu toprakların özgür olduğuna inanan aptal ya da alçaklardan yok. Benim inancım her akıllı ve dürüst insanın, Amerika'nın polis despotizminin evi ve tamamen kapitalist zulüm ülkesi olduğunu kolaylıkla kabul edeceğidir.”

Lingg 10 Kasım 1887'de yoldaşları asılarak katledilmeden bir gün önce, tam olarak belirlenmese de muhtemelen görüş sırasında arkadaşı Miller tarafından içeri sokulan bombayı patlatarak hücrelerinde intihar etti.

Oscar Neebe

1850 yılında ABD'nin New York kentinde doğdu. Ailesi eğitim için Neebe'yi Almanya'ya gönderdi. Eğitimini tamamladıktan sonra 14 yaşında ABD'ye geri döndü. 16 yaşında çalışmak için Chicago'ya gitti. Burada ilk önce garsonluk, sonra barmenlik yaptı. Barmenlik sırasında McCormick Fabrikası işçileri ve ustabaşları sık sık çalıştığı yere gelirdi. Neebe bu iş yaşantısı döneminde işçileri

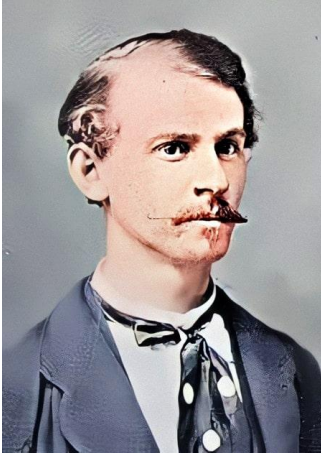
gözlemleme fırsatı bulmuştu. Bazı işçilerin para karşılığı ustabaşlarına ispiyonculuk yaptığını, ustabaşların patronlara yalakalık yapmak için “huzursuzluk” çıkaran işçilerin adlarını listelediklerine şahit oldu. 1868 yılında New York'a geri döndü. Burada bir kalaycının yanında işe girdi. Daha sonra süt güğümü üreten bir atölyede çalışmaya başladı. Burada işçilere ödenen -süt güğümünün satış fiyatı artmasına rağmen- ücretler düşürülünce işçilerle birlikte grev örgütledi. Fakat patronun tehditleri işçileri korkutmuş, hepsi geri adım atmıştı. Neebe bunu kabullenemeyerek işten ayrıldı. New York'tan önce Philadelphia'ya geçti, burada iş olanakları azdı ve şehir pahalıydı. Bu yüzden buradan tekrar Chicago'ya geçti. Chicago'da iş çoktu ama ücretleri azdı. Burada farklı farklı yerlerde işe girdi, bazı patronlar maaşlarını ödemediğinde ufak direnişlerle tüm işçilerin maaşlarının ödenmesini sağladı. IWPA'nın kuruluşunda yer aldı, Arbeiter Zeitung'da yazılar yazdı. Haymarket Mitin-

gi sonrasında tutuklananlar arasındaydı. Mahkemede şöyle dedi:

“Arbeiter Zeitung’u çıkardım ve Chicago işçilerine dağıttım. İşlediğim suç budur: ‘Bugün hala yaşayacak olan bir işçi gazetesi kurmaya çalışmak’. Bundan gurur duyuyorum.”

Hakkında elle tutulur bir delil yoktu, “bir tanığın” McCormick Fabrikası önündeki saldırıdan sonra dağıtılan “İntikam” bildirisini Neebe’nin dağıttığını söylemesiyle 15 yıl istemiyle hapse atıldı. 1893 yılında Samuel Fielden ve Michael Schwab ile birlikte serbest bırakıldı. 1905’te IWW’nin kurulmasında yer aldı. 1906 1 Mayıs’ında Chicago’da bir konuşma yaptı. 22 Nisan 1916’ta 65 yaşında yaşamını yitirdi.

Albert Parsons

1848 yılında ABD’nin Montgomery şehrinde doğdu. 9 erkek 1 kadın kardeşi olan Parsons 2 yaşında annesini, 5 yaşında da babasını kaybedince çocuk yaşta çalışmaya başladı. İlk olarak Daily News gazetesinin kağıtlarını taşımak için çırak olarak işe girdi. Burada gazetelere aşina olmaya başlamıştı. Birkaç yerel gazetede çalıştıktan sonra 1869’da Houston’da Daily Telegraph muhabiri olarak at sırtında çalışmaya başladı. 1870 yılında Birleşik Devlet-

ler İç Gelirler Dairesi'ne denetçi asistanı olarak atandı. Bir sene sonra Teksas Eyalet Senatosu'nda sekreterliğe seçildi.

İyi bir maaşla hızla yükselirken 1873 yılında ise düşüncelerini, para kazanmaya tercih ederek istifa etti. Bu sıralarda Afro-Amerikalılar için eşit hakları savunan "Spectator" dergisini çıkarmaya başladı. Teksas'ta, Meksikalı köle bir ailenin kızı olan, sonraları anarşizm mücadelesi içerisinde adına sık sık rastlayacağımız Lucy del Gather (Lucy Parsons) ile evlendi. Teksas'ta bir köle ile evlendiği için Ku Klux Klan tarafından tehdit edilen Albert Parsons, Lucy Parsons ile birlikte Chicago'ya gitti. Endüstriyelleşmeyle emek sömürsünün burada hat safhaya ulaştığını gördü ve kendisini emek mücadelesi içerisinde konumlandırma kararı aldı.

İşçi dernekleri içerisinde aktifleşmeye başladı. Burada demokrat çizgideki sosyalistlerle radikal, anarşist düşünen sosyalistler arasındaki fikirsel ayrılmaları görerek tarafını seçmeye başladı. 1877'de 30 bin kişilik büyük demiryolu grevi gerçekleştiğinde, Parsons ilk kez bu kadar büyük bir kalabalığa seslenmişti. Ertesi gün daha yeni işe girdiği Times'in ofisine gittiğinde yaptığı konuşmadan dolayı kovulduğunu gördü. Aynı gün, yaptığı konuşma yüzünden polisler tarafından sorguya çekildi. Polis şefi, sorgudan bırakıldığı sırada Parsons'a "*Chicago'dan gitmesinin onun için daha hayırlı olacağını yoksa bir ara sokakta suikaste uğrarsa bundan kimsenin sorumlu olmayacağını*" söyleyerek tehditler savurmıştı. Tutuklanmamasına rağmen ertesi gün tüm gazeteler Parsons'tan "*Demiryolu işçilerini kıskırtan kişi tutuklandı.*" diye bahsediyordu. Üye olduğu sendikaya gittiğinde de bir daha sendikaya gelmemesi için tehdit edilmişti. ABD'de o zamanki sendikaların birçoğu iş bulma bürosu gibi işliyordu. Sendika başkanları, yöneticileri

dolgun maaşlar alıyor ve bunun karşılığında işçi grevlerini engelliyorlardı. Bu yüzden işçiler birkaç sendika dışında ya işçi gazeteleri çevresinde ya da işçi birlikleri kurarak örgütleniyorlardı.

Ertesi gün demiryolu işçilerinin mitingine saldıran polis, mitingin yapılmasını engelledi. Parsons 1878'de Sosyalist İşçi Partisi'ne delege olarak seçildi, mücadelesinin bu döneminde, yerel meclislerde yasalar geçirerek işçilere mevziler kazandıracaklarını umuyordu. Fakat kendisinin, meclislerde işçileri şiddetten koruyan değil hakları için direnen işçileri suçlayan yasalara engel olamadığını gördü. Hatta partinin benzer konularda (şiddetsizlik) kapitalistlerle uzlaştığını da görünce bu harekettten 1880 yılında ayrıldı.

Sonrasında “günde 8 saat” şiarıyla başlayan bir mücadele girişimine dahil oldu. Bu mücadele 1883 yılında IWPA olarak Kara Enternasyonel'in ABD seksiyonunun kurulmasıyla devam etti. Parsons da “Amerikan İşçilerine” isimli manifestoyu yazanlar arasındaydı. IWPA örgütlenmesi dışında 1 Ekim 1884 yılında “The Alarm” isimli anarşist gazete-yi çıkarmaya başladı. Chicago'da kısa sürede 15.000 tiraja ulaşan ve “*Ekmek için Mücadele, Yaşam İçin Mücadeledir*” mottosuyla çıkarılan The Alarm şöyle sesleniyordu Amerika'daki işçilere:

“Erkekleri, kadınları ve binbir zahmetle büyütülen çocukları köleleştiren, onları ezen sisteme ve yordakçularına ölüm!”

Parsons “*Hükümetler kölelik için vardır, özgür insanlar kendilerini yönetebilir.*” demiş ve “*Anarşistler toplumsal devrimin koruyucularıdır.*” diye ekleyerek anarşist ilkelerle ilerleyen bir toplumsal devrimin savunucusu olmuştur. Albert Parsons 1 Mayıs günü Chicago'dan ayrılmıştı, Ohio'da düzenlenen mitingin konuşmacısıydı. 1 Mayıs günü tüm

ABD’de “günde 8 saat” şiarıyla mitingler ve toplantılar düzenlenmişti ama mücadelenin en kalabalık noktası Chicago’ydu. 4 Mayıs günü Chicago’ya geri döndüğünde 3 Mayıs’ta McCormick Fabrikası önünde işçilere polisin saldırdığını ve ölen işçilerin olduğunu öğrenince doğrudan Arbeiter Zeitung’un ofisine giderek Haymarket Mitingi’nin planlamalarına katıldı. Haymarket Mitingi’ne eşi ve iki çocuğu ile gelen Parsons, konuşmasını yapıp kürsüden inmişti. Sıra Fielden’daydı ve kürsüye çıkarak konuşmasına başlamıştı. Kürsü dediğimiz de esasen bir tren vagonuydu. Polis saldırıya başladığında daha bomba atılmadan eşinin ve çocuklarının yanına koşup onları Haymarket Meydanı’ndan dışarıya çıkarmak için harekete geçmişti ki tam bu sırada polisler doğru bomba atılmıştı. Parsons ertesi gün Chicago’yu terk etti. 2 ay boyunca Chicago gazeteleri edinerek yazılanları takip etti. Kendisinin de atılan bombanın faili olarak arandığını görünce diğer arkadaşlarıyla beraber davasını savunmak için trenle Chicago’ya geri döndü. Haymarket Mitingi’nden 2 ay sonra hapisanede Fielden, Spies, Engel, Fischer, Lingg, Neebe ve Schwab yoldaşlarının elini sıkarak onların yanındaki yerini almıştı. 1886 yılına kadar onlarca grevin örgütleyicisi olan Albert Parsons, mahkeme de açıkça “Vermeyecekler, alacağız!” diyordu:

“Sermaye, ücretli kölelerin ekonomik kurtuluşunu sessizce ve barışçıl bir şekilde vermeyecek. Kapitalistler, dünya işçilerini silahlı devrime zorlayacaklar. Devrimciler bu gerçeğe dikkat çekiyor ve işçileri kaçınılmaz olana hazırlanma konusunda uyarıyor.”

Özür dilemesi karşılığında affedileceği söylenen Albert Parsons şöyle karşılıdı bu teklifi:

“Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Cani olduğum için değil, işçi olduğum için asılacağım.”

14 Eylül 1887’de Lucy Parsons’a şöyle yazıyordu:

“Bu sabah idam kararımız, dünyanın tüm tiranları tarafından, Chicago’dan St. Petersburg’a kadar kutlanacak. Bununla birlikte ölümümüz, nefretin, kötülüğün, ikiyüzlülüğün, yasal cinayetin, baskının ve insanın insan üzerindeki hakimiyetinin çöküşünün habercisidir. Dünyanın ezilenleri yasal zincirlerinde kıvranıyorlar. Dev işçi uyanıyor. Sermelikten kurtulan işçiler, kasırgadaki sazlıklar gibi olan zincirlerini koparıyor. Hiçbirimizin patlamayla ilgisini kanıtlayacak bir delil yoktu ama bunun ne önemi var. Ayrıca sınıf kurban istiyor. İnsanlara, bir halk kadını, seni miras bırakıyorum. Senden bir isteğim var. Arkamdan ağlamayın, ben sizi toplumsal devrim davasını büyütmeye mecbur bırakıyorum. Hücremde bağıriyorum. Özgürlük, Adalet, Eşitlik!”

11 Kasım 1887’de asılmadan önce yazdığı mektupta şöyle diyecekti Parsons; *“Siz zenginler, şimdi gidin de başınıza gelecek sefaletler için ağlayın ve feryat edin. Zenginlikleriniz (servetiniz) çöktü ve elbiselerinizi güveler yedi. Altınlarınız ve gümüşleriniz bozulmuş(paslanmış); ve onların pası size karşı tanık olacak; ve bedenlerinizi bir ateş gibi yiyecek.”*

İdama giderken okuduğu şiirse şöyleydi:

“İster yüksek bir darağacında olsun

İster bir savaş kamyonetinde

İnsanın ölebileceği en asil yer

İnsanlık için öldüğü yer.”

Michael Schwab

1853 yılında Almanya'nın Bad Kissingen Kasabası'nda doğdu. 13 yaşında annesi ve hemen ardından babası ölünce borçlarına karşı evleri satıldı. Kardeşiyle beraber amcasının yanında kalmaya başladılar. 1869 yılında bir mücellitçiye çırak olarak işe girdi. Sonrasında çekirdekten yetişen bir mücellitçi olacaktı. Schwab mücellitçide çalışırken bir hukuk öğrencisi dükkana girdiğinde Schwab'a dönüp *“Sen sosyalist mi olacaksın?”* diye sormuştu, Schwab ise *“Bilmiyorum, tam olarak sosyalist nedir ki?”* cevabını vermişti. Ama bu kelime Schwab için bir fikirsel kapıyı aralamış, toplumcu fikirlerle haşır neşir olmaya başlamıştı.

İlk olarak bir işçi derneğine üye olmuştu. Burada demokratlarla, merkezi örgütlenmeyi savunan sosyalist fikirlerdeki kişilerle tanıştı. Fakat merkezîyetçi işçi dernekleri sürekli bölünüyordu ve mücadeleye zarar veren kulislere şahit oldu. Bu yüzden sürece fazla dahil olmadı. Birkaç arkadaşıyla birlikte önce İsviçre'ye, sonra tekrar Almanya'ya döneceği bir yolculuğa çıktı. Bu yolculukta kısa süreli işlere girdi. Yanında taşıdığı sosyalist bildirileri gittikleri köylerdeki insanlara bırakıyor, hatta kendileri elle yazarak çoğaltıyor ve işyerindeki işçilere dağıtıyorlardı. Almanya'da da işçi dernekleri arasında “günde 8 saat” talebi dillerdeydi ama çalışma koşullarının günde 12-14 saati bulduğu iş yerleri vardı. “Günde 8 saat”, işçiler için hayalden bile uzak olarak görünüyordu. Schwab, 1879'da New York'a gitti. İlk olarak Chicago'ya geçti. Burada bir süre işçi hareketinden

uzak durup -bir an önce- İngilizce öğrenmeye odaklandı. 2 sene boyunca farklı işlerde çalıştı. Chicago'dan sonra birçok farklı şehri dolaştı ve sonrasında yine Chicago'ya döndüğünde Arbeiter Zeitung'a ilk olarak çevirmenlik yaparak dahil oldu. Sonrasında da Arbeiter Zeitung editör yardımcısı oldu. 1883 yılında IWPA'nın kuruluşunda yer aldı. Haymarket Mitingi sırasında meydana değildi. Tam o sırada Arbeiter Zeitung ofisine gelen, başka bir atölyede greve çıkan işçilerle görüşmeye gitmişti. Çıkarıldığı mahkemede şöyle demişti:

“Anarşi kelimesini şiddetle eş anlamlı kullanmak tamamen yanlış. Şiddet bir şeydir ve anarşi başka bir şeydir. Günümüz toplumunda şiddet her yerde kullanılmaktadır. Bu nedenle şiddeti, yalnızca şiddete karşı bir savunma aracı olarak savunduk. İdeallerimizin bu yıl veya gelecek yıl gerçekleşmeyeceğini biliyorum. Ama gelecekte, çok yakın bir gelecekte mümkün olacağını, gerçekleşeceğini biliyorum.”

Schwab, Fielden ile birlikte ömür boyu hapis cezası aldı. 1893 yılında Samuel Fielden, Oscar Neebe ile birlikte serbest bırakıldılar. 1898 yılında yaşamını yitirdi.

August Spies

1855 yılında Almanya'da Landeckerberg'in bir dağ köyünde doğdu. 1872 yılında babasının ölümü üzerine eğitimini yarıda bırakıp 17 yaşındayken Amerika'ya gitti. İlk önce bir mobilya atölyesinde çalıştı, sonrasında küçük bir çiftlikte işe girdi. Çiftçilerin kazanç-

ları işçilerden daha kötü durumdaydı, bu yüzden Chicago'ya geçmek durumunda kaldı. Bu yaşına kadar ideolojik bir kitap eline geçmemiştir. Fakat Aristoteles'in bir kitabını okumuş ve etkilenmiştir. 1875'te Illinois'te İşçi Partisi'nin bir toplantısına katıldı. Bu yıllarında işçilerin siyasete girmesini olumlu görüyordu, hatta birkaç seçimde yerel mecliste adaylar için çalışma yapmıştı. Fakat hileler, çalınan oy pusulaları, satılan senatörleri gördükçe seçimlerin bir oyalamaca taktiği olarak kullanıldığını anladı ve İşçi Partisi çevresinden uzaklaştı. 1876 yılında Chicago'da kendisi küçük bir mobilya atölyesi açtı ve yaşamını devam ettirmeye çalıştı. 1880'de Arbeiter Zeitung'a katıldı ve burada faaliyet yürütmeye başladı. 1883 yılında IWPA'nın kurulduğu Devrim Kongresi'nin örgütlenmesinde yer aldı. 1884'te Arbeiter Zeitung'un editörü oldu. Bu gazetenin 1 Mayıs 1886'da 8 Saat Grevi'ne çağıran baş yazısının altında onun imzası vardı:

“Cesurca ileri! Çatışma başladı. Kapitalizm kaplan pençelerini düzenin surlarının arkasına saklıyor. İşçiler, parolamız şudur: Uzlaşmak yok! Korkaklar arkaya! Cesurca en öne! Bu, tarihi önemi gelecekte anlaşılacak ve takdir edilecek ilk 1 Mayıs'tır!”

3 Mayıs'ta McCormick fabrikası önündeki arsada öldürülen grevci işlere de seslenmişti Spies. Haymarket Mitingi'nde konuşmacı olduğundaysa bomba patlamadan önce *“Bir arada olamayız, sendikalarda örgütlenmeliyiz, yoksa asla başaramayız!”* diye haykırıyordu kürsüden.

Haymarket duruşmalarında mahkemeye şöyle seslendi:

“Savcı Grinnel jüriye göz kırparak 7 polis öldü dedi. Biz de buraya 7 kişi getirdiniz. Eğer bu hesapla asılacaksak

bunu bize söyleyin. Bütün dünya, tüm dindar Hristiyan alevi, Gould'lar, Vanderbilt'ler, Stanford'lar, Field'ler, Armour'lar ve tüm para fareleri bilsin; bunlar benim fikirlerim. Ve adalet ve özgürlük benim vücudumun bir parçasıdır. Ben bu fikirleri vücudumdan atamam. Yapabilseydim de yapmazdım. Ve her geçen gün güçlenen bu fikirleri yok edebileceğinizi düşünüyorsanız, bizi dar ağacına gönderecek ezebileceğinizi düşünüyorsanız, eğer bir kez daha insanları doğruları söyledikleri için ölümle cezalandırıcaksanız, eğer gerçeği söyleyenlerin cezası ölümse, o zaman gururla meydan okuyarak bu pahalı bedeli ödeyeceğim. Çağırın celaladı! Bizden önce bu yolda yürüyen Sokrates'te, Giordano Bruno'da, Huss'ta, Galileo'da çarmıha gerilen hakikat hala yaşıyor. Biz onları takip etmeye hazırız.”

11 Kasım 1887 günü yoldaşlarıyla beraber asılarak katledilmeden hemen önce son sözü “*Sessizliğimizin sizin bugün boğduğunuz seslerden çok daha güçlü olduğu bir gün gelecek. Yaşasın Anarşizm!*” olacaktı.

“Amerikan Rüyası”

Coğrafi keşifler, dünya ticaret yollarının değişmesi, Avrupa'da başlayan siyasi devrimler ve endüstri devrimi... Hepsi birbirinin peşi sıra dünyayı değiştiriyordu. İmparatorluklar şekil değiştirmiş, yöneticiler farklı şekillere bürünmüştü ama dünya düzeni yine sömürü üzerine kuruluydu. Hatta bu sefer endüstrinin gücünü de arkalarına aldıkları için sömürü hat safhaya ulaşacaktı. Amerika'daki anarşistlerin çoğu 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'dan çalışmak için ABD'yi tek seçenek olarak gördüklerinden bu kıtaya ayak basmışlardı. Çünkü toprağı işleyebilmek için artık

çiftçilere gerek duyulmuyordu, onlar -zaten toprak sahibi olamadıkları için- endüstrinin biçerdöverlerinin altına atılmıştı. Bir kuşak, tek çalışma olanağını ABD’de bulacakları umuduyla buraya akın etmişti.

Amerika’daki işçi hareketinde I. Enternasyonal’in etkisi çok büyüktü. Bakunin-Marks ayrışması birçok coğrafyada anarşist hareketlerin belirginleşmesiyle sonuçlanmıştı. Başlangıçta Enternasyonal’le yollarını ayıran anarşistler, St. Imier Kongresi’yle yeni bir Enternasyonal örgütlenmesi oluşturmuşlardı. Sonrasında “International Working People’s Association” (IWPA) yani Kara Enternasyonal olarak da bilinen Uluslararası İşçi Halklarının Birliği 1881’de Londra’da kurulmuştu.

Kara Enternasyonal ABD’de

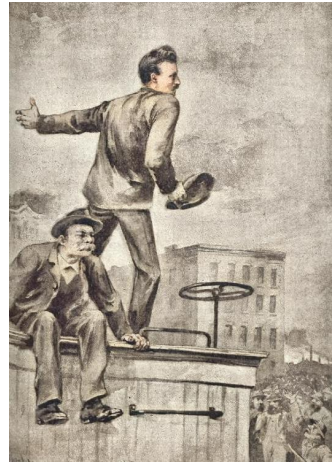
IWPA’nın Chicago’daki şubesi 1883 yılında August Spies ve Albert Parsons’un dahil olduğu anarşistlerce kuruldu. Johann Most birlik kuruluşunda olsa da çıkardığı gazete “Freiheit” (Özgürlük) çevresinden Benjamin Tucker süreçten uzak durmuştu. ABD’de IWPA’ya bağlı olarak Kara Enternasyonal’in sesini duyuran sekiz gazeteden beşi Chicago’da yayınlanıyordu. Bu gazeteler Almanca günlük yayınlanan Arbeiter Zeitung (İşçi Gazetesi), Der Vorbote (Haberci), Der Fackel (Meşale) ayrıca Çekçe yayınlanan Budoucnost (Meşale) idi. Ayrıca 1884’te İngilizce olarak çıkarılan The Alarm da bu gazetelerdendi. 1886 yılında “Anarşist” isimli bir gazete Adolph Fischer ve George Engel tarafından Haymarket Mitingi’ne kadar yayınlanmıştı. Anarşistlerin Kara Enternasyonal çevresinde çıkardıkları gazetelerin günlük tirajları toplamda 30 bin civarındaydı.

IWPA, başta Chicago olmak üzere Denver, Colorado, Boston, Kansas, San Fransisco eyaletlerinde örgütlüydü. İşçi mücadelesinin en güçlü olduğu yer olan Chicago, aynı zamanda ABD anarşizminin de en güçlü olduğu yerd. Enternasyonal'in Amerika'daki üye sayısı ortalama 6000'ken Chicago'daki anarşistlerin sayısı yaklaşık 3000'di. Çoğu Alman, Avusturyalı göçmenlerden oluşuyordu. Avrupa'da işçi hareketleri içerisinde doğan anarşizm, farklı dillerde çıkarılan onlarca periyodik yayın ve Amerika'nın dört bir yanına yayılmış onlarca örgütlenmeyle Amerika'nın sendikal mücadelesinin ve işçi hareketinin tartışmasız taşıyıcılığını yapıyordu.

Chicago'da anarşistler, örgütlendiği sendikalarda işçi meclislerini ve özyönetimi savunuyorlardı. Bu "Chicago fikri"ne sonraları anarko-sendikalizm dendi ve anarşist hareketin bir parçası oldu. Özellikle Chicago'da anarşistler, iş saatlerinin azaltılması gibi talepleri, kapitalist ekonomik yapının temelden değiştirilmesine kadar vardırıran toplumsal devrim algısını yaygınlaştırmıştı.

Günde 8 Saat

ABD'de gerçekleşen en kalabalık işçi eylemlerinden biri 1877'deki Demiryolu Grevi'ydi. Bu grevin kitleselliği patronların gözünü korkutmuştu. Artık ufak tefek işçi toplantılarına bile tahammül edememelerine neden oldu. İşçi hareketi de verdikleri mücadelelerin "sıkılmış güçlü bir yumruk gi-

bi” kapitalistlerin suratına patlayabileceğini görmüş olacaktı...

Amerika’ya ayak basan Avrupalı işçiler, patronlar tarafından ilk üç sene yolunacak kaz gibi görülüyordu. Henüz dillerini de konuşmadan fabrika ve atölyelerde düşük ücretle, ağır koşullarda 14 saate kadar çalıştırılıyorlardı, çalışma saati düşük olan bazı iş kollarında ise 3 ay çalışan işçi sakatlanma durumunda kalacak kadar sağlıksız koşullarda çalışıyordu. Bir göçmen işçi için -özellikle kışın donmamak için- kalacak yer bulmak çok önemliydi ancak zordu. Kazandığı para kaldığı odaya ve yediği yemeğe ancak yetiyordu.

1885-1886 arasında “günde 8 saat” söylemi işçiler arasında el altından dillendiriliyordu. Anarşistler, içerisinde oldukları Merkezi İşçi Sendikası (CLU), İşçi Meclisleri, Emek Şövalyeleri (Knights of Labor)’in içerisindeki sendikaları harekete geçirerek 1 Mayıs’ı genel grev ilan etmişlerdi. Sadece Chicago’da 60 bine yakın, tüm ABD’de ise 250-300 bin civarı işçi genel greve katılmıştı. Kereste taşıyıcıları, metal işçileri, yük taşıyıcıları, bira üretim işçileri, paketleyiciler, marangozlar, döşemeciler, terziler, fırıncılar, hatta dükkanlarda çalışan satıcılar ve katipler bile sokaklara dolmuştu. 8 saat eylemlerinin merkez üssü olan Chicago’da IWPA 80 bin kişilik bir yürüyüş düzenlemişti. Anarşistlerin tek talebi günde 8 saat maksimum çalışma süresi değildi, saatlik ücretlerin arttırılmasını da istiyorlardı. Bu, patronlar için kabul edilmesi mümkün görünmeyen bir talepti.

Anarşistler işçi hareketini, toplumsal devrimi amaçlayan bir şekilde “günde 8 saat” şiarı üzerinden ilerletiyorlardı. Albert Parsons Ağustos 1885’te yaptığı bir konuşmada günde 8 saat talebini dillendirmenin boşa vakit kaybı olduğunu söylemişti. Ama bu söylemle başlayan bir işçi hareketi toplumsal devrim için bir ivme yaratabilirdi. Fielden ise bir konuşmasında “8 saat çalışmak da köleliktir, 2 saat çalışmak da. Emegın özgürleşmesinin tek yolu özel mülkiyeti ortadan kaldırmak, dolayısıyla kapitalizmi ortadan kaldırmaktır.” diyordu. “Günde 8 saat” talebi 1938’de, Haymarket İsyanı’ndan elli iki yıl sonra, ABD’deki iş günleri, Adil Çalışma Standartları Yasası tarafından yasal olarak sekiz saat yapılacaktı. Çünkü toplumsal bir devrime yol açmayacak bir “günde 8 saat”, onlar için de gerekli bir dönemde makul olabilirdi. Ama 1886’da hayır! Patronlar için makul değildi!

McCormick’te Polisler ve Pinkertonlar “Görev” Başında

3 Mayıs günü McCormick Fabrikası’nda işçiler grevlerini sürdürürken polis, grev kırıcıları fabrikaya sokmak ister. McCormick’in mesai saatini bildiren sireni çalmaya başlayınca işçiler fabrikanın çalışmasına izin vermemek için buna engel olmaya çalışır. Polis ve grev kırıcıları getiren Pinkerton ajanları işçilere saldırır. Polisin silahlarla saldırdığı kalabalıkta 4 işçi ölür ve yüzlerce işçi yaralanır. Saldırı sonrası Arbeiter Zeitung ofisine giden anarşistler, burada Almanca ve İngilizce “İntikam” başlıklı ve “Kardeşlerin” imzalı bir bildiri basarlar. Bildiride işçilere şöyle seslendiler:

“İşçiler, Silahlanın! Yoksul işçileri öldürdüler. Çünkü onlar sizin gibi, yüce patronlarının sözlerine itaat etmeme cesaretine sahipti. Onları öldürdüler çünkü size, ‘özgür Amerikan vatandaşlarına’, patronlarınız size her ne lütfederse bundan memnun olmalısınız yoksa siz de öldürülürsünüz demeleri gerekiyordu. Eğer siz, sizleri özgürleştirmek için kanlarını döken büyük atalarınızın çocuklarıysanız kendi gücünüzde yükselir, sizi yok etmeye çalışan bu iğrenç canavarları yok edersiniz. Silah başına, sizi çağırıyoruz, silah başına!”

Bu bildiri aynı gün tüm Chicago’da dolaşmaya başladı ve ertesi sabahsa tüm duvarlarda 4 Mayıs günü Haymarket Meydanı’nda düzenlenecek mitingin çağrısı vardı. McCormick saldırısı sonrasında yayınlanan “İntikam” bildirisi çok beklenmedik bir tonda sert değildi. Çünkü The Alarm gazetesi 1 Mayıs günü yayınladığı sayısında da aynı başlıkla bir çağrı dile getirmişti;

“İşçiler Silahlanın!

Saraya Savaş, İşçi Evlerine Barış ve Lüks Aylaklığa Ölüm.

Dünyadaki ıstırapın tek sorumlusu maaş sistemidir. Zengin sınıflar tarafından destekleniyor, onlar ya çalışmaya zorlanmalıdır ya da ölüme!

Birazcık dinamit bir sürü oy pusulasından iyidir.

Ellerinizde kapitalizmin av tazılarını -polis ve asker- gerektiği gibi karşılamak için silahınızla 8 saat çalışma talebinizi haykırın.”

Haymarket Mitingi

Haymarket Meydanı,
Bombanın patlama anı

McCormick Fabrikası'nda işçilere saldırılması üzerine Haymarket Meydanı'nda düzenlenen mitinge yaklaşık 3 bin işçi katılmıştı. Hava kapalı ve yağmurlu olduğundan beklenenden az bir kalabalık gelmişti. Konuşmacılardan ilk önce August Spies gelmiş, bir vagonun -kürsü olarak kul-

lanmak üzere- üstüne çıkarak İngilizce olarak konuşmasına başlamıştı. Konuşmasına McCormick'teki saldırıyı lanetleyerek başladıktan sonra "Günde 8 Saat" şiarıyla süren grevlerin gidişatından bahsetmişti. Konuşması uzun sürmüştü, o gün Chicago'ya ancak yetişebilen Albert Parsons mitinge geldiğinde hemen sözü ona bırakarak kürsüden indi. Chicago belediye başkanı gergin havayı yumuşatmak için işçilerin mitingine katılarak onları selamlamış, ortamda sakin bir miting havası olduğunu görünce August Spies'in konuşmasının ardından mitingden ayrılmıştı.

Albert Parsons yaklaşık bir saat konuşmuştu. Ohio'dan geldiği için oradaki işçilerin grevi hakkında bilgilendirmeler yaptı. Konuşmasında "8 saatlik iş süresini güvence altına almalı, bununla yetinmemeli, üretim ve tüketim amacıyla halkın özgür birlikteliklerini kurmalıyız." diyordu. Ardından "Sendikanın olduğu yerde birleşmek için, birleştirmek için güç vardır." diyerek konuşmasını sonlandırdı.

Parsons'un ardından konuşmak için Samuel Fielden kürsüye çıktı. Fielden'in konuşması kalabalığın tonunu biraz yükseltmişti: "Bizler kimseye savaş ilan etmedik ama dün gördük ki yapılan saldırı bize karşı bir savaş ilanıdır! Bu

düşmanlara karşı direnmek için elimizden geleni yapacağız!” Fielden’in konuşması sürerken polis şefi Bonfield kalabalığa dağılma çağrısı yaparak polisleri harekete geçirdi. Polisler, zaten öfkeli olan kalabalığı itip kakmaya başladı ve onlara sopalarla saldırdı. Tam bu sırada eylemcilerin arasından portakal şeklinde bir bomba tam polis öbeğinin ortasına doğru atıldı. Ve büyük bir patlama yaşandı, etraftaki dükkanların camlarını indirecek kadar şiddetliydi. Fielden kürsüden o sırada inmiş ve bir polis tarafından bacağından vurulmuştu. Yoldaşları onu Haymarket’ten omuzlarına alarak çıkarmışlardı. Polisler kalabalığa ateş açarken birçok işçi de belindeki silahla karşılık veriyordu. Bombanın patlamasıyla 7 polis orada ölürken 70’e yakın polis de yaralanmıştı. Polislerin işçilere silahlarıyla saldırması sonrasında da 8 işçinin öldüğü, 50 kadar işçinin de yaralandığı tahmin ediliyor. Ama isimleri bile gazeteden gazeteye farklılık göstermekteydi. Yaşamını yitiren işçilerin yakınları tarafından gömüldüğü, bu yüzden kayıt altına alınamadığını söyleniyordu.

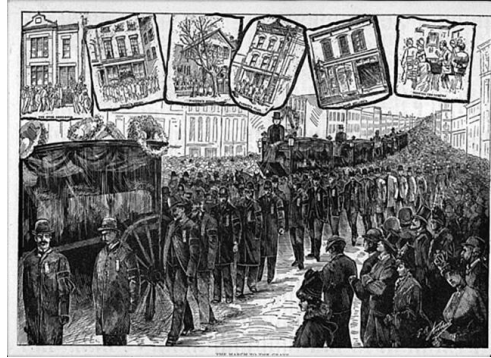
Haymarket Sonrası Sıkıyönetim

Haymarket Mitingi’nin ardından Chicago’da sıkıyönetim ilan edildi. Yaklaşık 4000 anarşist gözaltına alındı. Arama kararları olmadan evler basıldı. Anarşist gazete ve dergiler yasaklandı, bürolara baskınlar yapıldı. Sokakta 2 kişiden daha kalabalık yan yana gelmek yasaklandı. Haymarket Mitingi sonrası Chicago’dan çıkan Albert Parsons ise ABD’nin tüm anarşistlere karşı cadı avı başlattığını görünce Chicago’ya geri dönerek mahkemede savunma yapma kararı aldı.

Anarşistlerin mahkeme sürecinde birçok işçi tutuklu anarşistler için tanıklık yapmıştır. Polis lehine tanıklık yapan birkaç tanık ise Rudolph Schnaubelt isimli bir anarşistin bombayı attığını söylemiştir. Bu isim anarşistler arasında bilinen bir isimdir fakat hiçbir zaman bulunamamıştır.

Katledilen Yoldaşlar

İşçi hareketinin örgütleyicilerini Haymarket Meydanı'nda düzenlenen işçi mitinginde polislerle doğru atılan bombadan sorumlu tutan mahkeme Oscar Nebe, Samuel Fielden, Michael Schwab için 15 yıl hapis kararı verirken Albert Par-

sons, August Spies, George Engel, Adolph Fischer ve Louis Lingg'i katletmek için idam kararı alır. Mahkeme yargıcı idam kararını şu cümlelerle açıklar: *“Sanıklardan herhangi birinin doğrudan Haymarket'te bomba atılmasıyla bağlantılı olduğu kanıtlanmadı. Ancak sanıklar yıllardır şiddeti savundular, bu ajitasyonları failin Haymarket'teki eylemi gerçekleştirmesine neden oldu.”* Yargıç kendi ağzıyla itiraf ediyordu. Tutuklanan anarşistlerin katledilmesi, bomba olayı ile alakalı değil işçi mücadelesini örgütleyen anarşistlere verilen bir karşılıktı.

Haymarket eyleminden 18 ay sonra tüm itirazlara ve delil yetersizliklerine rağmen idamlar gerçekleştirilmek üzereydi. 10 Kasım 1887 günü Louis Lingg cellatların eline ipi bırakmak yerine kendi ölümüne kendi elleriyle gitmeyi seçmiş, açık görüşte arkadaşının içeri soktuğu patlayıcıyı patlatarak hücrede yaşamına son vermişti.

Ertesi gün 4 anarşist idam düzenine götürüldüklerinde ilk önce August Spies şöyle haykırır: *“O gün, sessizliğimizin sizin bugün boğduğunuz seslerden daha güçlü olduğu zaman gelecek. Yaşasın Anarşizm!”* Ardından Fischer haykırır: *“Yaşasın Anarşizm”*, Engel daha yüksek sesle karşılık verir: *“Yaşasın Anarşizm”*. Sonrasında Parsons haykırır *“Yaşasın Anarşizm”* diye, ardından konuşmaya devam edecekken sözü kesilir.

Parsons’un sözü kesilmişti çünkü ölmek üzereyken bile mücadelelerinden vazgeçmeyen insanları görmek ne bu kapitalist sistemi savunanların, ne cellatların, ne de idam kararı verenlerin tahammül edebileceği bir şey değildi. Parsons son sözlerini söylemek isterken işaret verildi ve 4 anarşist katledildi. Katledilen anarşistlerin cenazeleri 200 bin ile 400 bin arasında kişinin olduğu belirtilen kalabalık bir geçit töreni ile “Forest Home Cemetery” mezarlığına götürülür. Bu mezarlığın girişine de katledilen anarşistler için 1903 yılında bir anıt heykel yapılır. Devlet ise 30 Mayıs 1889 Haymarket Meydanı’na bir tane polis heykeli dikse de polis heykeli tepkiler üzerine kaldırılır. Heykel götürüldüğü 7 noktadan da tepkiler üzerine kaldırılmıştır. 2 kez heykele bomba atılır. Birkaç kez tekrar tamir edilse de en sonunda güvenlik tedbiri ile 1972 yılında Chicago Polis Bahçesi’ne taşınır. 2004 yılında ise Haymarket Mitingi’nin gerçekleştiği noktaya vagon üstünde konuşma yapan insanları tasvir eden bir heykel yapılmıştı.

Tüm Dünyada 1 Mayıs İşçi Mücadele Günü

II. Enternasyonel'in 1889'daki ilk kongresinde Raymond Lavigne'in önerisiyle 1890'da tüm dünyada Haymarket'in yıldönümünde miting çağrısında bulunuldu. 1891 yılındaki ikinci kongre ile birlikte 1 Mayıs "İşçi Dayanışma ve Mücadele Günü" olarak belirlendi. Günümüze kadar tüm dünyada 1 Mayıs günü işçi mücadelesinin gösteriş ve sokaklara inme günü olarak belirginleşmiştir. Çoğu ülkede resmi tatil olarak kabul edilmiştir. Türkiye'de de 1 Mayıs'ın tarihi yasaklamalar ve katliamlarla dolu olduğu için bu toprakların mücadele tarihi açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Kaynaklar:

- Spartacus-educational.com
- Historymatters.gmu.edu
- Lucy Parsons, Life of Albert R. Parsons (Chicago: 1889)
- Max Nettlau, Die Geschichte der Anarchie (1925)
- Jon Bekken: The First Anarchist Daily Newspaper: The Chicagoer Arbeiter-Zeitung. In: Anarchist Studies, Nummer 1, Band 3, 2003
- Bernard R. Kogan, The Chicago Haymarket Riot: Anarchy on Trial (1959)
- The Haymarket Affair, Chicago, 1886: The "Great Anarchist" Riot and Trial (1968)

- Paul Avrich, Anarchist Voices: An Oral History of Anarchism in America. (2005)
- Paul Avrich, The Haymarket Tragedy (1984)

02.05.2020 tarihinde
<https://meydan1.org/2020/04/29/1-mayisin-tarihi-1886da-haymarkette-alevlenen-kivilcim/> 'den
alınmıştır.

Chicago Olaylarının Tarihi

1 Mayıs'ın Anarşist kökeni

Workers Solidarity Movement

1 Mayıs'ın neden Uluslararası İşçiler Günü olduğunu ve neden kutlamamız gerektiğini pek fazla bilen yok. Herşey yüzyıldan fazla bir süre önce, Amerikan Emek Federasyonu'nun "*sekiz saat 1886 Mayıs'ının 1'i itibariyle yasal günlük çalışma süresi olmalıdır*" ifadelerini taşıyan tarihsel önergeyi kabul etmesi ile başladı.

Bu günün öncesindeki aylarda, binlerce işçi daha kısa [çalışma] günü için mücadeleye katılmıştı. Kalifiye ve kalifiye olmayan, siyah ve beyaz, erkek ve kadın, yerli ve göçmen, tüm işçiler katılmışlardı.

Chicago

Sadece Chicago'da 400.000 [işçi] greve çıkmıştı. Şehrin gazetesi "fabrika ve imalathanelerin uzun bacalarından hiç bir duman yükselmiyordu, ve her şey Sebt Günü [Musevilerin çalışmadıkları cumartesi günü] benzeri bir görünümdeydi". Burası ajitasyonun ana merkezidi, ve işte tam burada anarşistler işçi hareketinin ön saflarında yer alıyorlardı. Hiç de azımsanmayacak bir şekilde, onların [anarşistlerin] faaliyetleri sayesinde Chicago önemli bir sendika merkezi haline geldi ve yine sekiz-saat hareketine en büyük katkıyı sağladı.

1 Mayıs 1886'da sekiz saatlik grev şehri derinden sarstı, McCornick Harvester Co.'nun çalışanlarının yarısı [greve] katıldı. İki gün sonra, yine greve katılan "kereste işçileri" sendikasının 6.000 üyesi kitlesel bir miting düzenlediler.

McCormick fabrikasından sadece bir blok ötede düzenlenen mitinge oradaki grevcilerden 500 kadarı da katıldı.

İşçiler Merkez İşçi Sendikası [İng. Central Labour Union] tarafından toplantıda konuşma yapması talep edilen anarşist August Spies'ın konuşmasını dinlediler. Spies işçileri birarada durmaya ve patronlara karşı teslim olmamaya çağıran konuşmasını yaparken, grev kırıcılar yakındaki McCormick fabrikasına yönelmişlerdi.

“Kereste işçileri”nce desteklenen grevciler sokaktan aşağı doğru ilerlediler ve greve katılmayan işçileri tekrar fabrikanın içine girmeye zorladılar. Birdenbire 200 kişilik bir polis gücü olay yerine geldi, ve hiç bir uyarıda bulunmadan sopa ve tabancalarla kalabalığa saldırdılar. En azından bir grevciyi öldürdüler; beş, altısı ciddi olmak üzere çok sayıda kişiyi yaraladılar.

Tanık olduğu vahşi saldırının kızgınlığıyla Spies Arbeiter-Zeitung (Alman göçmen işçilerinin günlük anarşist gazetesi) bürosuna gitti, ve işçileri ertesi gece düzenlenecek olan protesto mitingine katılmaya çağıran bir genelgeyi yayımladı.

Protesto Mitingi Haymarket Alanı'nda gerçekleşti ve Spies ile beraber sendika hareketinde etkin olan iki diğer anarşist, Albert Parson ve Samuel Fielden katılanlara hitap etti.

Polis Saldırısı

Konuşma boyunca kalabalık oldukça düzenliydi. Mitingin başından beri orda bulunan Vali Carter Harrison “polis müdahalesini gerektirecek bir şey olacağına benzemiyor” sonucuna varmıştı. Polis Şefi John Bonfield'e de bu yönde

tavsiyelerde bulundu; ve karakolda beklemekte olan büyük sayıdaki yedek polis gücünün evlerine gönderilmesini salık verdi.

Fielden toplantıyı sona erdirirken saat akşamın onuna yaklaşıyordu. Sağanak halinde yağmur yağıyordu ve yalnızca 200 civarında insan alanda kalmıştı. Ansızın Bonfield komutasındaki 180 kişilik bir polis birliği [toplantıya] müdahale ederek, insanlara hemen dağılmalarını emrettiler. Fielden “biz barışçılız” diyerek [bunu] protesto etti.

Bomba

İşte tam bu sırada polislerin arasına bir bomba fırlatıldı. [Bomba polislerden] birisini öldürürken, altı tanesi ölümcül olmak üzere diğer 70 tanesini de yaraladı. Polis izleyicilere ateş açtı. Polis tarafından öldürülen ve yaralananların kesin rakamı hiç bir zaman açıklanmadı.

Tüm Chicago’yu bir terör rüzgarı kavurdu. Basın ve vazizler bombanın anarşist ve sosyalistlerin işi olduğunda ısrar ederek, intikam çağrıları yapıyorlardı. Toplantı salonları, sendika büroları, yayınevleri ve evler basıldı. Tüm bilinen sosyalist ve anarşistler toplandı. Hatta sosyalizm ve anarşizmin anlamı hakkında bilgisi dahi olmayan pek çok kişi tutuklandı ve işkenceye uğradı. “Önce baskını yap, yasayı ondan sonra ara” Devlet Savcısı Julius Grinnell’in kamuya yaptığı bir açıklamaydı.

Dava

Nihayetinde sekiz erkek “cinayete suç ortaklığı” [suçundan] davada yer aldılar. Bunlar emekçi hareketi içinde etkili olan Spies, Fielden, Parsons ve diğer beş anarşistti –Adolph Fisher, George Engel, Michael Schawab, Louis Lingg ve Oscar Neebe.

Dava Cooke Contry Ağır Ceza Mahkemesinde 21 Haziran 1886’da başladı. Jüri üyeleri her zamanki gibi bir kutudan isim çekilmesi suretiyle seçilmedi. Devlet savcısı tarafından görevlendirilen özel hakimin talebiyle mahkeme adayları seçti. Savunmanın, [bu] özel hakimin açıkça yaptığı “Bu davayı ben yönetiyorum ve ne yaptığımı da biliyorum. Bu adamların asılacakları ölüm kadar kesin” şeklindeki ifadeyi delil olarak sunmasına izin verilmedi.

Sahte Jüri

Neticede ortaya çıkan jürinin kompozisyonu oldukça gülünçtü; işadamları, onların çalışanları ve ölen polislerden birisinin yakınından oluşuyordu. Devlet mahkemeye, bu sekiz kişiden herhangi birisinin ne bombayı attığına, ne bombalamayla ilgili olduklarına ve hatta ne de bu tip eylemleri kabul ettiklerine dair hiç bir kanıt sunmadı. Aslında bu sekiz kişiden sadece üçü o akşam Haymarket Meydanı’ndaydı.

Konuşmacılarından birisinin dahi şiddeti teşvik ettiğine dair hiç bir kanıt yoktu; aslında duruşmadaki tanıklığı sırasında Vali Harrison konuşmaları “zararsız” olarak nitelendiriyordu. Şiddete yönelik herhangi bir önceden tasarlanmanın

olduğuna dair herhangi bir kanıt da sunulmadı. Gerçekte, Parsons iki küçük çocuğunu da toplantıya getirmişti.

Hüküm Veriliyor

Yargılanan bu sekiz kişinin aslında anarşist inançları ve sendika faaliyetleri nedeniyle yargılandıkları başından beri belli olmuştı. Savcı Grinnell'in jüriye hitaben yaptığı konuşma konuşmasında geçen şu sözlerin tanıklığında duruşma başladığı gibi sona erdi; "Kanun yargılanıyor. Anarşi yargılanıyor. Bu adamlar seçildiler, ve Büyük Jüri tarafından ayrıldılar, ve önder oldukları için suçlandılar. Kendilerini takip eden binlercesinden daha fazla suçlu değiller. Jürinin iyi insanları; bu adamları mahkum edin, onları örnek yapın, asın onları ve kurumlarımızı, toplumumuzu kurtarın".

Ağustos'un 19'unda sanıklardan yedisi ölüm ve Neebe ise 15 yıl mahkumiyet cezasına çarptırıldı. Serbest bırakılmaları için düzenlenen kitlesel uluslararası kampanyalardan sonra, devlet "uzlaşarak", Schwab ve Fielden'in cezalarını ömür boyu hapis cezasına çevirdi. Lingg celladına ihanet ederek idamlardan bir gün önce intihar etti. 1887 yılı 21 Kasım'ında Parsons, Engel, Spies ve Fischer asıldılar.

Özür

Cenaze törenine 600.000 emekçi katıldı. Neebe, Schwab ve Fielden'i serbest bırakmak için başlatılan kampanyaya devam edildi.

[Bu üç anarşist] 26 Haziran 1893'de Vali Altgeld tarafından serbest bırakıldılar. [Vali] bu insanların yeterince

acı çektiklerine inandığından değil, yargılandıkları davada suçsuz olduklarını düşündüğü için onlara af imkanı tanıdığını açıkça belirtti. Onlar ve asılanlar“histeri, ayarlanmış jürilerin ve taraflı bir jürinin” kurbanlarıydılar.

Yetkililer yargılamaların olduğu dönemde bu tip baskıların sekiz-saat hareketini gerileteceğine inanıyorlardı. Gerçekte ise, sonradan ortaya çıkan kanıtlar, çelik patronlarının işçi hareketine olan itimatı sarsmak amacıyla düzendikleri gizli bir teşebbüsün parçası olarak, bombanın Kaptan Bonfield için çalışan bir polis ajanı tarafından atılmış olabileceğini gösteriyor.

Spies ölüm cezasını takiben mahkemeye hitap ederken, bu gizli teşebbüsün başarılı olamayacağından oldukça emindi: “Eğer bizi asarak ... tahakküm altındaki milyonların, sefalet içinde çalışan ve kurtuluşu arzulayan, [kurtuluşu] bekleyen milyonların bu hareketini, işçi hareketini ezebileceğinizi umuyorsanız -eğer düşünceniz buysa, o zaman asın bizi! Burada bir kıvılcımı ezeceksiniz, ama şurda, burda veya orada, arkanızda, -ve önünüzde, ve her yerde alevler yükseliyor. Bu gizli bir ateş. Bunu asla söndüremezsiniz”.

Devrimci Politika

Chicago’daki ilk 1 Mayıs gösterisinden bir yüzyıl sonra şimdi neredeyiz? Sendika –merkez bürosundan yılda tek bir kere dışarıya çıkarabildiğimiz– bayraklarımızla şehri dolaşırız. Sonra da sıkıcı sendika bürokratlarının aynı derecede sıkıcı (ve genellikle de oldukça anlamsız) konuşmalarını dinleyerek dikilip dururuz. 1 Mayıs’ın bir zamanlar tüm dünya işçilerinin güçlerini gösterdiği, ülkelerini seğilediği

ve başarılarını kutladığı bir gün olduğunu sık sık kendinize hatırlatmanız gerekir.

Bunun “bir zamanlar” böyle olması önemlidir. Bunu tekrar yapabiliriz. Bağımsız bir emekçi sınıf politikasına ihtiyacımız var. Hükümet ve patronlarla işbirliğine hayır. Atgözlükleri içinde kısmi bir görüş değil, yoldaş emekçilerle mücadelede gerçek bir dayanışma. İşsizlerin çalışabilmesi için, hiç bir ücret kaybı olmadan çalışma saatlerini daha da azaltmalıyız.

Devrimci bir politikaya ihtiyacımız var. Bu ise bizi, diğerlerinin özgürlüklerine müdahale etmemekten başka hiç bir sınır tanımayan, bir özgürlüğün olduğu gerçek bir sosyalizme doğru götüren bir politika demektir. Gerçek demokrasiye dayanan bir sosyalizm –bugün olduğu gibi– bazı yöneticileri seçebileceğiniz, ama yöneticiler olmadan yaşamayı seçemeyeceğiniz bir pandomim değil. Karardan etkilenen herkesin kararın alınması sırasında söz söyleme fırsatına sahip olacağı gerçek bir demokrasi. Etkin bir şekilde koordine edilen işyerleri ve topluluk konseyleri demokrasisi. Üretimin ayrıcalıklı azınlıkların karı için değil, gereksinimleri karşılamak için yapıldığı bir toplum. Anarşizm.

“Sessizliğimizin bugün boğduğunuz seslerden çok daha güçlü olacağı bir gün gelecek”

Chicago şehitleri, [bir amaç uğruna ölen kişi anlamında tek kelime bu sanırım, ing. martyr] her ne kadar devlet “Anarşiyi ... yargılama”yı amaçlasa da, kendi ölümlerinin anarşist ülkünün de ölümü olmayacağını biliyorlardı. Bugün anarşist hareket tarihsel olarak hiç bir zaman olmadığı kadar coğrafi olarak yaygınlaşmış durumda. Artık 1 Mayıs sadece

Chicago şehitlerinin anıldığı bir gün değil, aynı zamanda da kapitalizme karşı saldırıya geçmenin günüdür.

01.05.2021 tarihinde <http://www.geocities.ws/anarsistbakis/makaleler/wsm-1mayis.html> 'den alındı.

Çeviri: Anarşist Bakış

Çevirenin Notu: Çevirenin metine yaptığı eklemeler, açıklamalar vb, [...] ile gösterilmiştir.

İngilizce Aslı: A history of the Chicago events
İrlandalı anarşist örgüt İşçi Dayanışma Hareketi
(Workers Solidarity Movement - WSM) tarafından
yayınlanmıştır.

İşçi-Patron Kavgasının Anarşist Kökeni 1 Mayıs 1886

Furkan Çelik

10.04.2017

1880’li yıllarda ABD’nin dört bir yanını “Günde 8 Saatlik İşgünü” grevleri sarmıştı. Dünyanın farklı coğrafyalarından yaşamlarını sürdürebilmek için ABD’ye gelen göçmenler, buradaki işçi sınıfının büyük bir kısmını oluşturuyordu. Avrupa’dan çalışmaya gelenler arasında, orada anarşist sendika ve yapılarda örgütlü bulunan işçiler de vardı. ABD’deki radikal işçi hareketinin temelini bu işçiler oluşturacaktı.

İşçilerin farklı halklardan olmalarıyla ilişkili olarak farklı dillerde neredeyse yüzün üstünde anarşist yayın çıkıyordu. Avrupa’da zaten işçi hareketinin içinde doğmuş modern anarşizm, okyanus ötesinde de kendini var etmekte sıkıntı yaşamadı. O dönemin en güçlü sendikal yapılanmalarının temellerini anarşistler attı.

“Günde 8 saat” diyerek fabrikalarda işlerini bırakanlar, sadece çalışma zamanına değil, koşullara, ücretlere ama daha da ötesinde patronlara, onların özel kollukları olan Pinkerton'lara, devlete de karşı çıkıyorlardı. Dönemin reformist sendikalarına karşı, anarşistler işçi özörgütlenmelerinde ısrarla kapitalist sisteme karşı mücadele etmeyi savundu.

3 Mayıs'ta Chicago'da, önceki sene sendikalı işçileri işten atan, dahası Pinkerton denen işçi katili güvenlik şirketine greve giden işçileri öldürten McCormick Harvester Şirketi'nin fabrikasının yanında eylem kararı alındı. Yapıldığı konuşmada, birlikteliğin ve dayanışmanın sadece özörgütlülükle oluşabileceğini anlatan August Spies “Hep beraber olursak, biz kazanırız.” diyordu. Grev kırıcıların polis eşliğinde fabrikadan çıkmasıyla, genel grevi sonlandırmaya çalışanlara karşı herkesin sesi yükseldi. Polis işçilere saldırdı ve ABD'nin diğer bölgelerinde genel grev için sokakta olanlar gibi işçileri öldürdü.

Bu durumu protesto etmek için Chicago-Haymarket Meydanı'na bir gün sonrasında bir miting planlandı. August Spies, Albert Parsons ve Samuel Fielden gibi anarşist işçilerin konuştuğu mitingin sonuna doğru, saldırmak için donanımlı gelmiş polis birlikleri işçi grubuna yöneldi. Vakit kaybetmeden silahlarını ateşleyip işçileri katletmeye başladılar.

Bu sırada polisler arasında patlayan bir bombayla polislerden ölenler de oldu. Polis bunun üzerine şiddetini daha da arttırdı. Sonrasında başlayacak bir siyasal şiddet ve baskı kampanyası için devlet, bu bombalamayı kullanacaktı.

Anarşist yayınevleri, dergiler, bürolar, sendikalar basıldı. Birçok anarşist tutuklandı. Göçmen işçilere yönelik baskı dalgası, Haymarket Olayı'yla beraber başlayacak ve sonra-

ki onyıllarda bir devlet politikası haline gelecekti. Eylemi örgütleyen ve Arbeiter-Zeitung gazetesinde çalışan anarşistler tutuklanarak bombalama eyleminden yargılandılar ve idam cezasına çarptırıldılar. Albert R. Parsons, August Spies, Samuel J. Fielden, Michael Schwab, Adolph Fischer, George Engel, Louis Lingg ölüme mahkum edilirken, Oscar Neebe 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. İşçilerin uluslararası dayanışma eylemleriyle sadece Samuel J. Fielden ve Michael Schwab'ın cezası ömür boyu hapse çevrilirken, Louis Lingg hücresinde intihar etti. Albert Parsons, August Spies, George Engel ve Adolph Fischer 11 Kasım 1887'de asılarak idam edildiler.

Spies'in asılmadan önce mahkemedeki sözleri şu oldu; "Eğer bizi asarak ... haksızlığa uğrayan milyonların, sefalet içinde ölesiye çalışan ve kurtuluşu arzulayan, kurtuluşu bekleyen milyonların bu hareketini, işçi hareketini yok edebileceğinizi umuyorsanız; eğer düşünceniz buysa, o zaman asın bizi! Burada bir kıvılcımı ezeceksiniz, ama şurada, burada veya orada, arkanızda ve önünüzde, her yerde alevler yükseliyor. Bu gizli bir ateş. Bunu asla söndüremezsiniz."

Söndüremediler de! Ne yıllar sonra ABD'de onların bıraktığı anarşist geleneği devralan işçilerin ateşini, ne de her 1 Mayıs'ta dünyanın farklı yerlerinde o gün sokağa çıkan ezilenlerin ateşini...

İşçi-patron kavgasının anarşist kökenini anlamak önemlidir. Bugün devlet 1 Mayıs'ı yasaklarken, devlet ve kapitalizm ilişkisini anlamak için; reformizmin zengin ettiği bürokratlarıyla sendikaları ve o sendikalaradaki işçi işgallerini anlamak için; özörgütlülüğün gücüyle gerçekleşen fabrika işgallerini anlamak için; yüzyıllar öncesinden yakılan ateşin harını bugün Seyitömer'de, Kazova'da, Greif'ta görmek için önemlidir.

30.04.2021 tarihinde
<https://meydan1.org/2014/04/30/isci-patron-kavgasinin-anarsist-kokeni-1-mayis-1886-furkan-celik-2/> 'den
alındı.

Tarihten Günümüze 1 Mayıs'lar

Zeynel Çuhadar

21.04.2019

1800'lü yıllarda “Günde 8 saat” mücadelesiyle örgütlenen eylemler ve grevlerle dünyanın dört bir yanında patronları korkutan bir gün haline gelen 1 Mayıs, bütün devrimcilerin kapitalizme karşı direnişini büyütmesi, işçilerin iş yerlerinden çıkıp sokakları doldurmasıyla adaletsizliklere karşı isyanın günü olarak tarihe geçmiştir. Sürecin yükselen sloganı olan sekiz saatlik iş günü meselesi, uzaktan bakınca bir talep siyaseti gibi görünse de işçilerin özörgütlenmesi, fabrikaların patronlardan ve kapitalizmden özgürleşmesi yani anarşizm için örgütlenen işçilerin bir stratejisi olarak önem taşıyordu. Keza Haymarket greviden bir yıl önce, Samuel Fielden'in The Alarm sayfalarından yazdığı gibi 8 ya da 10 saatlik iş günü hakkının kazanılması, mücadelenin bittiği anlamına gelmiyordu.

“Bir işçi günde sekiz saat ya da on saat çalışsa dahi yine de köledir.”

Samuel Fielden

Bugün toplumsal muhalefet içerisinde mücadele eden bir çoğumuzun bildiği gibi 3 Mayıs 1886'da Chicago'nun Haymarket Meydanı'nda sendikalı işçileri işten atan, yetmezmiş gibi Pinkerton adı verilen işçi katili güvenlik şirketine daha önce greve giden işçileri öldürten McCormick Harvester Şirketi'nin fabrikasının yanında bir miting örgütlendi. 8 saatlik iş günü mücadelesinin etkisi patronların tahmin ettiğinden daha büyük olmuştu. Sadece Chicago'da 40.000 işçi grevdeydi. Yerel bir gazete şöyle yazıyordu: “fabrika ve imalathanelerin uzun bacalarından hiçbir duman yüksel-

miyordu ve her şey Sebt günü (Musevilerin çalışmadıkları Cumartesi günü) benzeri bir görünümdeydi”.

Mitingde polise yönelen bir bomba, uzun yıllar anarşistlere karşı sürdürülecek operasyonların ve katliamların bahanesi sayıldı. O gün mitingdeki bombadan, eylemi örgütleyen Arbeiter-Zeitung gazetesi yazarı anarşistler sorumlu tutuldu. Albert R. Parsons, August Spies, Samuel J. Fielden, Michael Schwab, Adolph Fischer, George Engel ve Louis Lingg suç işledikleri kanıtlanmadan idam cezasına çarptırıldı. Oscar Neebe ise 15 yıl tutsaklığa mahkum edildi.

Dünyanın farklı yerlerinden işçi örgütleri, idam cezasına karşı mücadele eden devrimciler uluslararası kamuoyunda idamlara karşı mücadele yürüttü. Samuel J. Fielden ve Michael Schwab’ın ölüm cezası bu eylemlerin etkisiyle ömür boyu hapis cezasına çevrildi. Ancak devlet, Haymarket’in intikamını almakta kararlıydı. Katliam gerçekleştirilmeden önce Louis Lingg tutsak edildiği hücrede kendi yaşamına kendisi son verdi, yoldaşları ise bütün tepkilere rağmen idam edildi.

1 Mayıs’ın Antik Kökenleri

1 Mayıs, 8 saatlik iş günü mücadelesiyle sembolleşmeden önce de özellikle Avrupa kültüründe topraktaki işlere ara verilen, çalışmanın durduğu şenliklerle kutlanan bir gün olarak tarihe geçmişti. Bahar aylarının ilk günü olarak, toprağa ekilen ilk mahsulün kutlandığı Pagan kültürünün bir parçasıydı. Eski Keltler ve Saksonlar “ateş günü” anlamına gelen “Beltane” olarak geçiriyorlardı 1 Mayıs’ları. Ellerin de meşaleleriyle köylüler patika yolları, tepeleri, dağların

eteklerini tepesine kadar sarıyor ve daha sonra aşağıdaki tarlalara doğru kaydıracakları ahşap tekerlekleri ateşe ve riyordu. Kylllerin ellerindeki meşaleler zaman içerisinde işçilerin ve kylllerin taşıdıkları bayraklara, pankartlara dönüştü.

Bugün 1 Mayıs'ların devlet tarafından yasaklandığı gibi o günlerde de dini otorite, 1 Mayıs yasaklarıyla halkı baskı altında tutmaya çalışıyordu. Katolik Kilisesi tarafından yasaklanan Beltane'ler ya da Baharı karşılayan günler, 1700'lerin sonlarına kadar hala köylüler tarafından özgürce organize edilmeye devam ediyordu. Halk, papalık otoritesinden korunmak için hayvan maskeleri ve çeşitli kostümler giymek gibi yöntemler geliştirmişti. Walpurgisnacht veya cadılar gecesi olarak bilinen bu günün ortaya çıkışında da yasaklanan 1 Mayıs kutlamaları bulunuyordu.

1886'da Mayıs kutlamaları, Beltane'ler ve May Fayre'ler yerini 1 Mayıs etkinliklerine bıraktı.

İşçi Patron Kavgasında 1 Mayıs'lar; Katliamlar, Direnişler, Eylemler

1 Mayıs, tarih boyunca ne yalnızca Haymarket Mitingi'yle başlayan ve sonra olaylarla devam eden tarihsel sürecin bir parçası ne de gelenekselleşmiş bir günden ibaretti. 1 Mayıs tarih boyunca işçilerin mücadelesini sokaklara fabrikalara, atölyelere, meydanlara taşıdığı bir kavga günüydü. Gün geldi bir grevin başladığı gün olarak seçildi, gün geldi bu grevde katledilen işçilere karşı öfkenin sokağa döküldüğü gün. Bazen yasaklanan meydanlar için bir direniş gny-

dü 1 Mayıs, bazen de işçilerin iş bıraktığı ve meydanları doldurduğu bir miting günü. Ama nasıl örgütlenirse örgütlenin her zaman kavganın, mücadelenin sloganlarının kara bayraklarla sokaklara taşıdığı bir gün oldu 1 Mayıs.

Haymarket'ten Sonra İlk 1 Mayıs: Mücadele Günü Mü Bayram Mı?

Haymarket'te katledilen anarşistler bütün dünyada işçi mücadelesi veren sendikalar ve farklı eğilimlerden devrimciler arasında büyük bir yankı uyandırmıştı. Farklı tutsak örgütleri tarafından ABD hukuk tarihinin en kanlı cinayetlerinden biri olarak görülen idamlara karşı tepkiler özellikle anarşistler arasında hızla büyüyordu.

Haymarket'ten sonraki ilk 1 Mayıs eylemi, 1890 yılında Arjantin'de örgütlendi. Çeşitli anarşist ve sosyalist örgütlerle sendikaların çağrısıyla Buenos Aires'te bir araya gelen işçiler, sonrasında bu günün emek günü olarak kabul edilmesi noktasındaki ilk somut adımı atmış olacaktı.

Arjantin'de gerçekleştirilen eylemler bir tartışmayı da beraberinde getiriyordu. 1 Mayıs'lar, Haymarket'te ve dünyanın farklı yerlerinde 8 saatlik iş günü mücadelesini yükselten ve bu yüzden devletin şiddetiyle karşılaşan devrimcilerin anısını yaşatma ve onların kavgasını sürdürme günü mü olacaktı yoksa işçi bayramı mı?

İkinci Enternasyonal'le birlikte mücadeleciler özünden uzaklaştırılmaya çalışılan ve devletin ilan ettiği bir bayram haline gelen 1 Mayıs eylemlerinin ideolojik hattıyla ilgili tartışmalar bugün de işçi mücadelesinde tazeliğini koruyor. Öyle ki 1918'de Rusya'da Bolşevikler iktidarı

ele geçirdikten sonraki ilk 1 Mayıs, bu tartışmaların bir yansıması olarak anarşistler, menşevikler ve sol sosyalist devrimciler tarafından boykot ediliyor.

1 Mayıs 1891 Emma Goldman'ın Sosyalistlere Karşı Kavgası

Haymarket idamlarından 3 yıl sonra Paris'te toplanan Uluslararası Sosyalist Kongre, 1 Mayıs tarihinin bütün dünyada emek günü olarak kabul edilmesi çağrısını yaptı. Başta anarşistler olmak üzere işçi mücadelesi içerisindeki bütün devrimciler arasında yankısını bulan bu çağrı, zaman içerisinde 1 Mayıs'ların devletlerin resmi tatil günleri arasına dahi girmesine zemin hazırlayan mücadelenin ilk adımıydı.

1891 yılı ise bu kararın hakkaniyetli olarak ilk kez örgütleneceği tarihi işaret ediyordu. Emma Goldman bu günü “Emekçiler işlerini bırakacak, makinelerini durduracak, fabrikaları ve maden ocaklarını terk edecekti. Devrimci marşlar ve şarkılar eşliğinde bayraklarıyla yürüyecek, gösteriler örgütleyeceklerdi. Her yerde toplantılar yapılacak, emekçilerin talepleri dillendirilecekti.” şeklinde anlatıyor.

Özellikle Akdeniz ülkelerindeki etkinlikler anarşistler tarafından örgütleniyordu. Anarşist yayınlar, bu günün örgütlenmesine dair bildirimleri ve bilgilendirici metinleri okuyucularıyla paylaşıyordu. Amerika'da da bir araya gelen çeşitli örgütlenmelerden devrimciler, 1 Mayıs'ı kendi topraklarında görkemli bir şekilde gerçekleştirme kararı aldılar. Emma Goldman, sendikaların katılımını örgütleyordu. Devletin “radikal unsurların temizlenmesi gerektiği” uyarı-

sı, pek çok ana akım sendikanın süreçten çekilmesine yol açacaktı. Ancak Alman, Yahudi ve Rus işçilerin örgütlediği devrimci sendikalar, 1 Mayıs'a katılmakta kararlıydı. New York'taki Union Square'da toplanan eylemin örgütlenmesini sosyalistler gerçekleştiriyordu. Anarşistlerin kendi konuşmalarını yapmaları için bir kürsü verilecekti ancak 1 Mayıs gelip çattığında sosyalistler sözlerini tutmadı.

Bunun üzerine 1 Mayıs'ta katledilen yoldaşlarının mücadelesini anlatmakta kararlı olan yoldaşlar, sosyalistlerin alana getirdiği kürsüyü işgal etti. Bir arabanın tepesine kurulan kürsüye çıkan Emma Goldman burada konuşmasını yapmaya başladı. Arabayı hareket ettiren sosyalistler Goldman'ın konuşmasını engelleyemediler. Arabanın tepesinde konuşmasını yapan Emma'yla beraber işçiler de kürsüye doğru ilerleyerek konuşmayı dinliyorlardı.

Ertesi gün sosyalistlerin bu işgüzarlığı gazetelerde kapitalistlerin kara propagandasına dönüştü. Mitingi küçük göstermeye çalışan kapitalistlere göre "konuşma yapan kadının tiz sesi yüzünden" arabayı çeken atlar ürkmüş ve hareket etmeye başlamıştı...

1894 Bituminous Taşkömürü Madencileri Grevi

Günde 8 saatlik iş günü mücadelesinin taşıyıcıları, 1894'te maden işçileri olmuştu. 1893-97 yılları arasında ABD'nin içine girdiği ekonomik kriz, en çok maden işçilerini vuruyordu. Açlığa, yoksulluğa ve kötü koşullara karşı ayaklanan işçiler Haymarket ruhuyla madenleri işgal etti. Nisan 1894'te başlayan grevler süreci, kısa sürede Colorado, Illi-

nois, Ohio, Pennsylvania ve Batı Virginia'yı sardı. 180.000 işçi grevdeydi. Yalnızca Illinois'te 25.200 grevci vardı.

Fiziksel kavgalar ve sabotaj eylemleriyle büyüyen eylemlilikler, birçok ilham verici olaya da sahne oldu. Illinois, Duquoin'de 700 madenci bir yük trenini yakaladı ve grevde oldukları madene doğru gitmesini sağladı. Tren içindeki değerli malzemelere el kondu; devlet, kolluk kuvvetleri aracılığıyla işçilere saldırmaya başladı. Madene gelen polis, 88 kişiyi gözaltına aldı.

Takip eden süreçte farklı farklı trenler benzer yöntemlerle durduruldu ve işçiler tarafından sabote edildi. Maden işçilerinin bu eylemleri sadece 8 saat talebindeki ısrar için önemli değildi. Ayrıca bu eylemler grevi bastırmak için bir nevi grev kırıcılığı amacıyla kullanılan diğer madenlerden çıkan fazla kömürün, istenilen yerlere ulaşımının kesilmesi amacıyla yapıldığından dolayı önemliydi.

Coğrafyamızda İlk 1 Mayıs'lar

1909 yılı, Osmanlı Devleti yönetimi altında yaşayan coğrafyadaki işçiler için bir ilki simgeliyordu. Eylem için Üsküp'ü seçen işçiler, Yunan, Yahudi, Türk, Bulgar, Makedon ve pek çok Balkan ülkesinden anarşist ve sosyalistler 1 Mayıs'ı örgütlemek için toplanıyordu. Halkın özgürlük mücadelesinin, özgür federasyonlar aracılığıyla örgütlenmesi için verilen mücadelenin yükselen sloganları arasında tüm dünyada olduğu gibi 8 saatlik iş gününün kabulüne dair talepler yer alıyordu.

Bu ilk 1 Mayıs'tan sonra gittikçe güç kazanan işçi hareketleri çok zaman geçmeden devlet şiddetiyle karşılaştı. 1909 yılındaki eylemleri, 1910'da Selanik, Veles ve farklı

Rumeli şehirlerindeki 1 Mayıs'lar, 1911'de Üsküp, Selanik, İstanbul, Kumanova, Veles, Edirne'deki 1 Mayıs'lar, 1912'de Selanik ve İstanbul'daki 1 Mayıs eylemleri izleyecekti.

Özellikle 1911 yılında 12.000 işçiyi etkisine alan grev dalgası, Osmanlı'da da iktidarın dikkatini ayıramayacağı bir gerçeklik haline gelmişti. Eylemlerden sonra gerçekleştirilen operasyonla sendikacılar gözaltına alınıyor, Sultan'ın hayatının tehlikede olduğu gerekçe gösterilerek devrimci yayınlar kapatılıyordu.

25 Mart 1911 Triangle Shirwaist Katliamı

ABD'deki 8 saatlik iş günü mücadelesi Haymarket'ten sonra da işçilerin gündemini meşgul eden bir konu olarak konuşulmaya devam ediyordu. Devletin yoğunlaşmış baskı ve şiddetinden güç alan patronlar, kar hırsıyla işçilerin yaşamlarını tehlikeye atmakta çekince yaşamıyordu.

New York'taki Triangle Shirtwaist şirketinde çalışan 146 işçi, işyerlerinde çıkan yangında yanarak yaşamını yitirdi. Çoğunluğu iyi İngilizce konuşamayan göçmen genç kadın işçilerden oluşan işçilerin kurtarılması için devlet güçleri bir çaba sarf etmemiş, yasanın yaptırım gücü ise her zamanki gibi patrona karşı işe yaramamıştı.

Ancak Triangle Shirtwaist Şirketi'nin yöneticileri Max Blanck ve Isaac Harris'in fabrikası, daha önce de bu tip "kazalarla" dolu kirli bir tarihe sahipti. İkilinin daha önce yangın sigortası yaptırılması için patronları teşvik etmek

amacıyla bilinçli bir şekilde ateşe verdikleri fabrikaları olmuştur.

1902 yılında The Triangle fabrikası iki kez yanmış, Diamond Waist fabrikası da biri 1907'de bir diğeri ise 1910'da olmak üzere iki kere yakılmıştı. 25 Mart 1911 yangını bu istekle çıkarılmamış gibi lanse edilse de barındırdığı tehlikeler ve yarattığı sonuç göz önünde bulundurulduğunda işçilerin vahşice katledildiği bir katliama sahne olmuştu.

25 Mart günü, bir cumartesi öğleden sonrası, sekizinci kattaki çöp kutusu yanmaya başladığında fabrikada 600 işçi vardı. Yangının üzerine yangın hortumu çevrildi, ancak hortum çürümüştü ve valfi de paslanmıştı. Asansör yalnızca dört seferden sonra yıkıldı ve kadın işçiler canlarını kurtarmak için pencerelerden atlamaya başladı. Yanlış merdivenlerden kaçanlar içeride kaldılar ve diri diri yandılar. Sekizinci katta sıkışıp kalmış diğer işçiler buldukları yerde mahsur kalmıştı. Ayrıca, itfaiyecilerin merdivenleri yalnızca yedinci kata kadar yükseliyordu ve güvenlik ağları bir kerede üçer kişi atlayan işçileri tutmak için yeterince güçlü değildi.

Blanck ve Harris, yangın çıktığında bazı imtiyazlı işçilerle birlikte binanın en üst katındaydı. Çatıya tırmanıp bitişikteki binaya atlayarak kaçmayı başardılar. Katliam büyük bir öfkeyle karşılandı. Bölgede mücadele eden yoldaşlar kayıplarının ardından onbinlerle sokaklara çıktı. Triangle Shirtwaist kavgası, 1 Mayıs'ta 80.000 işçiyi sokaklara dökmüştü.

1977 Taksim Kanlı 1 Mayıs

1976 yılında 50 yıllık yasakların ardından ilk kez toplumsal bir şekilde örgütlenen 1 Mayıs, patronları tedirgin etmeye yetmişti. O yıl Saraçhane, Beşiktaş, Kabataş ve Şişli’de bir araya gelen işçiler Taksim

Meydanı’nda toplandı. Yaklaşık 400.000 işçinin 1 Mayıs etkinliklerine katıldığı söyleniyordu.

Takip eden yıl da örgütlenen ve gücünü artıran işçi örgütlenmeleri, 500.000 kişiyle 1 Mayıs alanındaydı. Yüzbinlerce işçinin doldurduğu alanda konuşmalar devam ederken kalabalığın üzerine faşist çeteler tarafından rastgele ateş açıldı. Tam o sırada polisin panzerler ve ses bombalarıyla başlayan saldırısı sonucu 36 kişi vurularak, sıkıştırma ile ezilerek ya da panzerin altında kalarak yaşamını yitirdi.

Devletin yükselen işçi hareketini bastırmak için kullandığı şiddetin öfkesiyle ilerleyen yıllarda işçiler sokakları 1977 1 Mayıs’ının hesabını sormak için doldurdu. Devletin adaletsizliğinin yıllar içerisinde failerini bir türlü “bulamadığı” katliamı kimlerin gerçekleştirdiği hala bilinmemektedir.

1998 Londra Eylemciler Sokakları Geri Alıyor

1998’de çoğu anarşist Class War Federation (Sınıf Savaşı Federasyonu) ve örgütlenmenin yayınladığı gazeteden devrimciler uzun yıllardır yasaklı olan 1 Mayıs’larda sokakları geri almak için örgütlendi. Farklı örgütlerin bir araya

gelmesini sağlayan ve bu amaçla bir toplantı örgütleyen Class War Federation'dan anarşistler, eylem alanı olarak Bradford'ı seçmişti.

Burada temeli atılan platform, sonrasında farklı eylem süreçlerini örgütlemek amacıyla bir araya gelişin de ilk adımıydı. Bradford'daki 1 Mayıs, basında "kara bayraklardan oluşan bir deniz" olarak yer aldı. Gerçekleştirilen yürüyüşün ardından konuşmalar ve Haymarket'te katledilen anarşistlerin anısını yaşatan müziklerin çaldığı bir konser gerçekleştirildi.

Yasaklara karşı gerçekleşen 1 Mayıs eylemleri devletin tehdidiyle karşı karşıya kalsa da pek çok anarşist örgütlenme ve sendikanın ısrarcı çabası sonucu 1998'den beri 1 Mayıs eylemleri İngiltere genelinde örgütlenmeye devam ediyor.

Tarihten Günümüze 1 Mayıs'ta İşçilerin Özgürlüğü İçin Mücadeleye!

Bir asırdan fazla bir süredir mücadeleyle kazandığımız kavganın günü olan 1 Mayıs yaklaşırken ezilenler, alanlarda bir araya gelmeye, birleşmeye hazırlanırlar. Patronların sömürsüne karşı öfkenin sembolü haline gelmiş olan 1 Mayıs gününde, dünyanın her yerinde yürüyüşler ve mitingler ha-

zırlanıyor. “Günde 8 Saat” için meydanları dolduranların mücadelesi, 2019’da da tüm hızıyla her yerde devam ediyor.

Her sene olduğu gibi bu sene de 1 Mayıs’ta sokaklara, meydanlara!

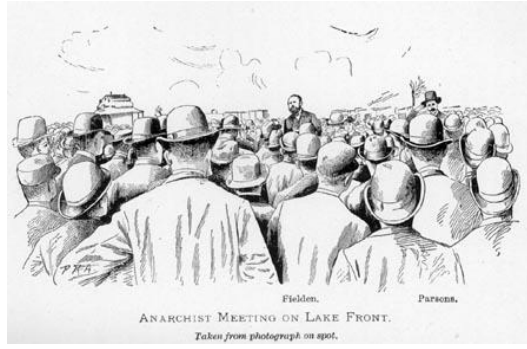
01.05.2021 tarihinde <https://meydan1.org/2019/04/21/tarihten-gunumuze-1-mayislar-zeynel-cuhadar/> ’den alındı.

Uluslararası Çalışan Halklar Birliğinin Manifestosu

Kara Enternasyonel

1883

1 Mayıs örgütleyicileri Samuel Fielden ve Albert Parsons konuşma yaparken

Amerika işçilerine; pittsburgh manifestosu

YOLDAŞ İŞÇİLER: bağımsızlık bildirgesi der ki:

“... Ancak sürekli aynı amaca yönelik, uzun bir yolsuzluklar ve zorbalıklar silsilesi, halkı, mutlak bir Despotizme sürüklemek niyetini açığa vurursa, o zaman böyle bir yönetimi yıkmak ve gelecekteki güvenlikleri için yeni koruyucular seçmek, o ulusun hakkı ve görevidir. “

Thomas Jefferson’un bu düşüncesi cumhuriyetimize hayat veren atalarımızın silahlı direnişinin gerekçesiydi ve şu an ki zamanımızın gereklilikleri bizi atalarımızın deklarasyonunu tekrar savunmak zorunda bırakmıyor mu?

Yoldaş işçiler: sizden dikkatinizi kısa bir süre için bize vermenizi rica ediyoruz. Sizden Sizin adınıza, eşlerinizin ve çocuklarınızın adına, insanlık ve ilerleme adına yayınlanan aşağıdaki manifestoyu okumanızı içtenlikle rica ediyoruz.

Günümüzün toplumu mülksüz kesimlerin varlıklı kesimler tarafından sömürülmesi üzerine kuruludur. Bu sömürü öyledir ki varlıklılar(kapitalistler) mülksüzlerin İşgücü bedenini ve ruhunu sadece varoluş maliyetlerinin fiyatına kendileri için satın alırlar. Yani varlıklılar mülksüzlerin Varoluş maliyetlerinden artan yeni değerlerin(ürünlerin) miktarlarını çalarlar, dolayısıyla maaşlar işçinin kazançları yerine gerekliliklerini temsil etmek için oluşturulur.

Mülksüz kesim yoksul olmaları nedeniyle kendi iş gücünü varlıklılara satmak zorunda bırakıldığı için ve bugünkü üretimimiz büyük ölçekte teknik gelişmeyi muazzam hızla güçlendirdiği ve böylece insan iş gücü kullanımını her zaman azaldığı için her zaman artış gösteren miktarda üretim oluşturulur; bu sebeple iş gücüne talep azalırken iş gücü arzı

sabit bir şekilde artar. Bu da işçilerin kendilerini satmaya neden daha çok rekabet ettiklerinin sebebidir ve bu da işçi maaşlarının çökmesine ya da en azından maaşlarını asla çalışma kabiliyetlerini korumak için gerekli olan miktarın üstüne yükselmemesinin nedenidir.

Bu süreç sayesinde mülksüzler en yorucu çabalarla bile mülk sahibi olanların saflarına girmekten tamamen men edilmiş olsalar da mülk sahipleri hiçbir şekilde üretken olmadan işçi sınıfının sürekli artan yağmalanması sayesinde günden güne daha da zenginleşiyorlar.

Eğer ara sıra mülksüzlerden biri zengin olursa bu onların kendi emeği ile değil başkalarının emek ürünlerini spekülasyon yaparak hortumlama fırsatlarından kaynaklanır.

Bireysel servet birikimi ile mülk sahibi olanların açgözlülüğü ve gücü büyür. Mülk sahipleri tüm imkanlarını kendi aralarında halkı soyma rekabetine girerek kullanırlar. Bu mücadelede genellikle az varlıklıların(orta sınıf) üstesinden gelirken daha çok varlıklı kapitalistler mükemmel bir şekilde servetlerine servet katarlar ve tüm üretim ve ticareti tek ellerine alıp tekellere dönüşürler. Ürünlerin artmasıyla birlikte çalışan insanların ortalama gelirinin eş zamanlı olarak azalması “iş” ve “ticari” olarak adlandırılan krizlere neden olur bu kriz dönemlerinde ise maaşlı işçiler çok büyük sefaletle karşı karşıya kalıyorlar.

Örneğin, Amerika birleşik devletlerinin son nüfus sayımı hammadde, faiz, kira vb maliyetler düşüldükten sonra varlıklı kesimin tüm üretilen ürünlerin 5/8 inden fazlasını sömürdüğünü yani çaldığını ve üreticilere sadece 3/8 ini bıraktığını gösteriyor. Nüfusun neredeyse 1/10 u olan varlıklı kesim şatafat ve savurganlıklarına rağmen koca “kazançlarını” harcamıyorlar ve üreticiler aldıklarından – tüm ürünlerin 3/8 i – daha fazlasını tüketemiyorlar. Böylece aşı-

rı üretim diye adlandırılan durum ortaya çıkmak zorunda kalıyor. Ekonomik krizin korkunç sonuçları çok iyi biliniyor.

İş gücünün üretim sürecinden giderek artan bir şekilde yok edilmesi mülksüz nüfus yüzdesini her geçen yıl yükseltir ve mülksüzler fakirleşir ve “suça,” serseriliğe, fuhuşa, intihara, açlığa ve ahlaksızlığa sürüklenir. Bu düzen haksız, çılgınca ve öldürücüdür. Bu sebeple, bu düzenden acı çeken herkesin ve eylemsizlikleri yüzünden bu düzenin var olmasından suçlu olmak istemeyenlerin büyük enerjisiyle bu düzeni kesinlikle tamamen ortadan kaldırmak gereklidir.

Örgütlenme amacı için ajitasyon; isyan amacı için örgütlenme. Bu birkaç kelimeyle, ekonomik koşullar “medeniyet” diye adlandırılan bütün ülkelerde aynı olduğu için monarşi ve cumhuriyet hükümetlerinin düşünen işçi kesimlerinin tüm hareketlerini bastırmak için el ele çalıştıkları için ve son olarak proleterlerin zalimlere karşı olan kararlı mücadelesinin zafere ulaşmasının sadece burjuva (kapitalist) kesiminin tümüyle mücadele ederek kazanılabileceği için zincirlerinden kurtulmak isteyen işçilerin yapmaları gerekenlerin altı çizilmiştir. Bu yüzden, Uluslararası çalışan halklar birliğinde açıklandığı gibi halkların uluslararası kardeşliği kendini su götürmez bir ihtiyaç olarak ortaya koyuyor.

Gerçek düzen yerini bulmalı. Bu sadece emeğin, toprağın ve diğer üretim tesislerinin, kısaca emeğin ürettiği sermayenin, toplumsal mülkiyete dönüşmesi ile elde edilebilir. İnsanlığın insanlar tarafından gelecekte talan edilmesi olasılığı sadece bu varsayım ile yıkılır. Sadece ortak, bölünmemiş sermaye ile herkes ortak emeklerinin meyvelerini dolu dolu tadabilir. Sadece bireysel(özel) sermaye biriktirmenin

imkansız olmasıyla yaşama talebi olanlar çalışmaya zorlanabilir.

Bu sıraladığımız şeyler üretimin tüm insanların ihtiyaçlarına düzenlenmesine imkan verir böylece hiç kimsenin günde birkaç saatten fazla çalışmasına gerek kalmaz ve buna rağmen herkes ihtiyaçlarını karşılayabilir. Bu vesile ile insanlara mümkün olan en yüksek uygarlığa giden yolu açmak için zaman ve fırsat verilir : the privileges of higher intelligence fall with the privileges of wealth and birth(bu cümleyi anlayamadım). Böyle bir sistemin elde edilmesi için kapitalist sınıfların siyasi örgütleri – monarşiler veya cumhuriyetler – engel oluştururlar. Tamamıyla varlıklı kesimin elinde bulunan bu siyasi yapıların(devletlerin) mevcut sömürü düzenini desteklemekten başka bir amacı yoktur.

Tüm yasalara çalışan insanlara karşı olacak şekilde yön verilmiştir. Şimdiye kadar durum tam tersi gibi gözükse de yasalar bir yandan işçiyi kör etmeye hizmet ederken diğer yandan ise işçiler basitçe savuşturuldu. Okullar bile sadece varlıklı kesimin yavrularını sınıf egemenliklerini korumak için gerekli niteliklerle donatmak amacına hizmet eder. Yoksul kesimin çocukları çok küçük bir ilköğretim eğitimi alırlar ve bu da çocuklara daha çok ön yargı, kibir ve kölelik gibi şeyler aşılama yöneliktir, kısacası duyarsızlık. Son olarak kilise ise insan kitlelerinden tam salaklar oluşturmayı ve insanlara hayali bir cennet vaat ederek onları dünyadaki cennetten vazgeçirmenin yollarını arıyor. Diğer yandan, kapitalist medya sosyal hayatta ruh hali karmaşıklığını halleder. Tüm bu kurumlar, kitlelerin eğitimine yardım etmekten çok insanların cehaletini sürdürme amaçları için varlar. Onların hepsi ücret karşılığında kapitalist sınıfların emirleri altındadır. Dolayısıyla işçiler mevcut düzene karşı mücadelelerinde hiçbir kapitalist partiden yar-

dım bekleyemezler. Kendi kuruluşlarını kendi çabalarıyla kazanmalılar. Eski zamanlarda ayrıcalıklı bir sınıf tiranlıklarından kendiliğinden asla vazgeçmediği gibi günümüzdeki kapitalistler de hükümdarlıklarından vazgeçmeye zorlanmadığı sürece vazgeçmezler.

Bu noktada eğer akıllarda herhangi bir soru işareti olursa proleterler herhangi bir yerde daha iyi koşullara ulaştığında tüm ülkelerin burjuvalarının – Amerika ve Avrupa dahil – sürekli uyguladığı gaddarlık, bu soru işaretini uzun zaman önceden gidermiştir. Bu yüzden, proletaryanın burjuvazi ile mücadelesinin şiddetli devrimci bir karaktere sahip olması gerektiği açıktır.

Bu canavarca sistemi reforme etmek için geçmişte oy kullanmak gibi barışçıl yollarla yapılan tüm çabaların boşuna olduğunu ve gelecekteki buna benzer girişimlerin de aşağıdaki nedenlerden dolayı boşuna olacağını gösterebiliriz:

Günümüzün siyasi kurumları varlıklı sınıfın ajanslarıdır; bu ajansların görevleri efendilerinin ayrıcalıklarını korumaktır; sizin kendi adınıza yapılacak herhangi bir reform varlıklı sınıfın ayrıcalıklarını azaltacaktır. Buna izin vermezler ve bunu kabul edemezler, çünkü bu onlar için intihar niteliğinde olur.

Ayrıcalıklarından gönüllü olarak vazgeçmeyeceklerini biliyoruz; aynı şekilde ayrıcalıklarından taviz vermeyeceklerini de biliyoruz. Sahip olduğumuz herhangi bir çare, çözüm için efendilerimizin nezaketine güvenmememiz gerektiğini ve onlardan iyi bir şey beklenmeyeceğini bildiğimizden geriye başvurabileceğimiz sadece bir şey kalıyor – ZOR KULLANMAK! Atalarımız bize despotlara karşı zor kullanmanın sadece haklı olduğunu söylemediler aynı zamanda kendileri kadim bir örnek oluşturdular çünkü tek yol bu.

Atalarımız kendilerini zor kullanarak politik baskılardan kurtardı, çocukları da zor kullanarak kendilerini ekonomik kölelikten kurtarmak zorunda kalacaklar. “Bu nedenle, bu sizin hakkınız; sizin göreviniz” diyor Jefferson – “silahlanmak!”

Bu yüzden, kazanacağımız şey açık ve basittir :

Birincisi: Mevcut sınıf egemenliğinin tüm yönleriyle muhakkak olarak yok edilmesi yani enerjik, amansız, devrimci ve uluslararası eylemle yok edilmesi.

İkincisi: Kooperatif üretim örgütlenmesine dayalı özgür bir toplumun kurulması.

Üçüncüsü: Eşdeğer ürünlerin üretici kurumlar arasında kar amacı gütmeyen ücretsiz bir şekilde değişimi.

Dördüncüsü: Her iki cinsiyet için de laik(seküler), bilimsel ve eşit temelde eğitim organizasyonu.

Beşincisi: Cinsiyet veya ırk ayrımı yapmadan herkes için eşit haklar.

Altıncısı: Tüm kamu işlerinin, federalist bir temelde, otonom (bağımsız) komünler ve birlikler arasında serbest sözleşmelerle düzenlenmesi.

Her kim bu ideallere katılırsa kardeşçe uzattığımız elimizi tutsun.

Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin! Yoldaş işçiler, bu muazzam sonun kazanılması için ihtiyacımız olan tek şey **ÖRGÜTLENME** ve **BİRLEŞMEKTİR!**

Artık bu birleşme için büyük bir engel yok. Barışçıl eğitim ve devrimci gizli anlaşma çalışması iyi bir şekilde paralel olarak yürütülmeli ve yürütülebilmelidir.

Dayanışma günü geldi çattı. Saflarımıza katıl! Bırak savas davulu isyankar bir biçimde çalsın: ” Bütün toprakların işçileri, birleşin! Zincirlerinizden başka kaybedecek bir şeyiniz yok: ama kazanmak için bir dünyanız var!”

Dünyanın zalimleri, Titreyin! Dar görüşünüzün çok da uzağında olmayan bir yerde MAHŞER GÜNÜNÜN kızıl ve kasvetli ışıkları var.

01.05.2021 tarihinde <http://anarsizm.org/kara-enternasyonelin-amerika-manifestosu/> 'den alındı.

Çeviri: Fatih İdiz (anarsizm.org)

Anarşist Kütüphane

1 Mayıs Üzerine Yazı Seçkisi

tr.anarchistlibraries.net